

Karinthy Ferenc

Karcolatok

TARTALOM

Ars Poetica
Még egy Ars Poetica
Bevezetés az erkölcsstanba
Egy újítás
Őszinteség
Pályakezdés
A virtuóz
Arányi
Mindegy
Pipacs
Telefon
Kakaó
Asztmaosztály
Howard
Nosztalgia
Bárányfelhő
A titkárnő
Petrarca filozófiai munkái
Ambulancia
Nexö
Szólabika
Ébresztő
Bécsi út
A kerítés
Panaszkönyv
Zoli
Bűn és bűnhődés
Zsiga, a rettentő
Compó
Két művész
Hogyan kell kritikát írni?
Színházi folyosó
Kamaszkor
Rugalmas taktika
Mondd már
Békefa
Temető
Gázalom
Fémdoboz és tubus
A kritikusok pokla
Tűz - víz

Raktár
Irodalmi est a Nagyvághídon
Circulus vitiosus
Cikksajt
Egy karrier története
Életre nevelés
A bicikliző tigris
Rendnek muszáj lenni
Adagolás
Apák és fiúk
Fejelés
Influenza
Pech
Mózes hatodik könyvéből
Változtassátok meg a világot!
Téma és variációk
Szilveszteri rímek
Karácsonyi mese
Magasugrók
A javíthatatlan
Magyar irodalom
Honnan?
Egy korai fürdővendég
Hőskor
Korai tél
A labda
Desztillált víz
Forró nyár
Az embernél nincs csodálatosabb
Zseni
Chicagói szín
A térkép dicsérete
Unisex
Kopjafák
Töprengés Floridában, hőségben, nyakig a
meleg tengervízben
Fifth Avenue at 59
New Yorkban, éjjel, egy sötét utcasarkon
Újra Pesten
Kohn és Grün a jégmezőn

Ars Poetica

Volt nekem egy kedves tornatanárom, Mikus tanár úr. Igen katonás ember: az első óráját az osztályteremben tartotta, és azzal kezdte, hogy felírta a táblára a parancs meghatározását a régi, első világháborús szabályzatból: „A parancs a csapat által feltétlen engedelmisséggel, azonnal, az erők teljes megfeszítésével, minden viszonyok közt stb....”

Azután is szünet nélkül: menetelés, jobbra át, balra át, hátra arc, díszlépés, puskafogások. Egyszer meg úgy állított föl bennünket, ahogy az ő idejében sorakoztak, majd kiszaladt a tornaterem végébe, ily módon vezényelve: - Fiúk, varázsoljátok vissza az ifjúságomat! Kettős rendek, jobbra át!...

A szernél is feszesen, keményen kellett viselkednünk. Például az úgynevezett plintnél, annál a bőrrel bevont, összerakható szekrénynél, melyen át kell vetődni: - Fiúk, nem elég ugorni, az még semmi. Ugyanilyen fontos a magatartás a szernél, ez is osztályozva lesz. Tehát: megállsz ötméternyire, merev vigyázzban, szemed se rebben, akkor ballal keményen kilépsz, odafutsz, kihúzod magad, két tenyérrel jó erősen rácsapsz. De ne sajnáld, csattanjon az a bőr, nem a tiéd! Utána lehet ugrani...

Egy darabig nézte, aztán arrébb ment, a terem túlsó végébe, a többi fiúhoz, felénk csak fél szemével pillantgatva. Hamarosan rájöttünk: elég, ha feszesen dobbantunk, odalépünk a plint-hez, egy nagyot rácsapunk, hadd szóljon, és utána, mint aki jól végezte dolgát, visszafordulunk. Mikus tanár úr elégedetten hallgatta a csattogtatást, bólogatott is messziről, hogy jól van, nagyon jól. Jött a következő, az is jókorát rácsapott, ment vissza...

Azóta is így áll a kérdés: csattogtatni vagy ugrani?

Még egy Ars Poetica

Kaptunk egy hétvégi beutalót Lillafüredre: az Est-lapok munkatársai és családtagjaik kedvenc-ményesen, még ellenszámlára is igénybe vehették a szállodát. Válságos évek voltak s hozzá esős, őszi holtsezon: a hatalmas étteremben minden asztal pompásan megterítve, ezüsttel, porcelánnal, virággal, de rajtunk kívül nem ült senki, a szmokingos zongorista egyedül minket szórakoztatott az ábrándokkal és keringőkkel. Minden halk, fényűző és unalmas volt, a lucskos időben sétálni se lehetett, délután a pincérekkel pingpongoztam, este apám tanítgatott biliárdozni. De gyöngé játékos volt maga is, nem nagy sikerrel gurigáztunk.

Másnap meglátogattuk a környék egyik nevezetességét, a kísérleti haltelepet. Apró medencékben, melyeket a Garadna patak tiszta, hideg vize táplált, úszkáltak a különféle halak, ivadékok; Vásárhelyi bácsi, a telep vezetője megmutogatta, melyik a sebespisztráng, szivárvány-pisztráng, galóca, pénzes pér. Apámat minden érdekelte, s a térdnadrágos biológus dolgozó-szobájába is betessékelt bennünket, a sok könyv, iratcsomó, fénykép, üvegedény és számtalan kitömött, meg kalitkába, akváriumba vagy terráriumba fogott eleven állat közé. Búcsúzóul egy különlenyomatú cikkével ajándékozott meg, mely, ha jól emlékszem, az édesvízi rákokkal foglalkozott. Apám egészen felvillanyozódott, s hazafelé ballagva, belelapozva a tanulmányba, lelkesen fejtegette, hogy ez az igazi élet, és hogy ez a Vásárhelyi milyen kitűnő biológus.

Koraérett, szemtelen kamasz voltam, vitára, ellentmondásra mindig kész.

- Honnan tudod megítélni? - kötekedtem. - Hisz nem értesz a biológiához.

- A biológiához nem, de a stílushoz igen - bökött vastag, tömpe ujjával a szövegbe. - Ide nézz, milyen világosan ír, ennek igaza van. A szemfényvesztőt, svindlert, mellébeszélőt már a stílusán is rajta lehet érni. Aki biztosan tud valamit, többnyire világos és áttetsző.

Bevezetés az erkölcsstanba

Diákkoromban Lellén nyaraltam; este kerékpáron hajtottam hazafelé a keskeny parti úton. Egy főhadnagy jött szembe, fehér extrában, részegen.

- Fene egye meg - mondta -, ez már a huszadik biciklista! - És lelökött.

Egy újítás

Eddig a következő változatokat ismertem: *Átalakítás miatt zárva*, *Leltározás miatt zárva*, *Áruért mentem*, *Költözködés miatt zárva*, *Nyári szünet*, *Tatarozás miatt zárva*, *Rögtön jövök* stb. Most egy vidéki újításról számolhatok be: szerintem a fővárosban, sőt országosan is alkalmazható.

Reggel óta úton vagyunk, a Duna gőzölög a hőségben, megolvadt az aszfalt, száraz por úszik a levegőben. Szomjasan, éhesen keressük a környék egyetlen vendéglőjét, a Duna-parti halászcsárdát, s háromszor is eltévedtünk, míg útbaigazítanak: fehérre meszelt, barátságos épület, a víznél, nyárfák és jegenyék közt, akár egy oázis. De az ajtón vaspánt, vaslakat és tábla: *12-4 közt zárva*.

- Miért - kérjük az ott ügyelő személytől, ki a csárdához tartozónak látszik.

- Ebédszünet miatt.

Őszinteség

Kövezzenek meg: én csak azokat szeretem, akik szembe dicsérnek. Lehetőleg jó hosszan, részletezve, az se baj, ha ismétlésekbe bonyolódva. Viszont a hátam mögött, távollétemben akár szidhatnak is, nem érdekel. A kritikák közül is: a ledorongolókat összetépem, a dicsérőket megőrzöm, dossziéba rakom, rendezgetem, újra s újra elolvasgatom.

Ennek szigorúan filozófiai alapja van, s nem hiúságomból, hanem szerénységemből fakad. Hibáimat ugyanis mindenkinél jobban ismerem, semmi szükségem rá, hogy minduntalan az orrom alá dörgöljék őket, a szennyesemben turkáljanak. Erényeimben azonban kételkedem: itt szorulok megerősítésre. Azon meg úgyse lehet segíteni, aki másoktól akarja megtudni a maga gyöngeségeit.

Kellér Dezsőt elfogta egy ismerőse a Körúton: - Hallottam magát tegnap a színházban.

- No és hogy tetszettem?

- Legyek őszinte? - kérdezte az illető.

- Ne legyen őszinte - felelte Kellér, és továbbment.

Pályakezdés

Először műfordítással próbálkoztam. Kilencéves voltam, s - nem tudván az addigi átültetésekről - Heine Két gránátosára esett választásom. Mikor elkészültem, átnyújtottam apámnak:

*Frankhon felé tart két gránátos,
Orosz fogságban voltak,
S midőn elérték az első német várost,
Szomorú fejeik már lógtak...*

- Csakugyan? Már lógtak? - örvendezett apám, amikor idáig ért. Már akkor is érzékeny szerző voltam, tüstént visszavettem a kéziratot.

Ezután eredeti költeményekkel kísérleteztem. Lírám már korán pesszimista irányba fordult; A sír című versem első soraira még emlékszem:

*Jobb lesz nékem a csendes halál,
Míg most az élet kínja vár.
jobb lesz nékem a sírban heverészni...*

- Parancsolj - adtam oda gögösen apámnak.

- Pocsék - adta vissza, miután figyelmesen elolvasta.

Mélyen megbántva vonultam el a gyerekszobába, onnan kiáltottam át:

- Értesz is te az irodalomhoz!

A virtuóz

A kis üdülő kertjébe belép egy hosszú hajú, tagbaszakadt férfi, és fejét a hegedűre szegve, fültépő keservesen játszani kezdi a Szomorú vasárnapot. Tüstént nagyobb összeget gyűjtünk össze a művésznak, azzal a kéréssel, hogy többen alszanak, hagyja abba. De azért, hogy meg ne sértődjék, megkérdezzük:

- Hány éve hegedül?

- Két éve, tisztelettel.

- És azelőtt mit csinált?

- Azelőtt nem hegedültem, kérném.

Arányi

Hájas, dagadt gyerek volt, az esze meg akár a pacal. Kiszólították például szavalni, Arányi megállt a dobogó előtt, nagy unszólásra elkezdte:

- Himnusz, írta... - itt elakadt, soká bámult kocsonyás szemmel a levegőbe, végre kibökte: - írta Móricz Zsigmond.

Az egyik tanár, ki jóízű beszédéről volt nevezetes, és nyelvészkedni is szeretett, azt mondja egyszer:

- Fiúk, tudtok-e szép régi szólásmondásokat? Amiket öregapátoktól hallottatok, afféle jó ízes, magyaros kifejezéseket? No, ki tud valamit?

Jelentkezik az egyik: - Tanár úr, nekem azt szokta mondani nagyapám: kis betyár, de beléd szaladt a madzag!

- Jó, nagyon jó - örvendezik a tanár. - Halljuk, ki tud még?

- Engem meg úgy nevez öregapám - dupláz rá a másik fiú -, kis szógám, kis cselédem.

- Kitűnő! No még!

Izeg-mozog Arányi, ő is felnyújtja ujját.

- No csak, Arányi - csudálkozik a tanár. - Te is? Halljuk!

Arányi egész kövérségében kiemelkedik a padból.

- Nekem azt szokta mondani a nagyapám: ez megvan egy gyerek!

Mindegy

Mindig áhítattal néztem a sportuszodában Halasy Olivért, a féllábú vízilabdázót, többszörös magyar bajnokot, Európa-bajnokot, olimpiai bajnokot stb. Egy ízben megszólításával tüntetett ki:

- Mi van, kis Kosztolányi? - Zavart tiltakozásomra csak legyintett: - Mindegy, az is egy író.

Legközelebb én szólítottam meg.

- Tiszteletem, Homonnai úr.

Olyan dühös lett, majdnem hozzám vágta a muláját.

- Nem tudod, hogy Halasynak hívnak?

- Az is egy vízipólózó.

Pipacs

Vajon melyik szerencsétlen pillanatában támadt Törzs Jenőnek az az ötlete, hogy a balatoni villáját Pipacsnak nevezze el? Még be se költözött, garázda kezek máris R-re javították a P-t: *Ripacs*, díszelgett az épület homlokzatán. A művész, akire éppenséggel nem illett e gúnynév, Szabó bácsival, a házmesterrel vakartatta le, de másnap reggelre újra odarajzolták az R szárát. Ez így ment heteken át, a végén már a sok vakarástól látszott R betűnek a P. Mi a szomszéd villában nyaraltunk, onnan szemléltük az ingyenes színelőadást.

Ez a Szabó bácsi különben közveszélyes korhely volt, többnyire már délelőtt leszopta magát, ilyenkor legjobb volt menekülni a közeléből. Egyszer, mikor a kertben holtrészegen verte szegény feleségét, Törzs, kábító reggeli köntösében, cigarettázva kilépett a verandára.

- Mi azs, Sabó? Miért veri maga a felezségét?

Szabó bácsi katonásan összevágta a sarkát.

- Nagyságos úr, jelentem alássan, azért verem, mert a ház mozog.

- Nézzse, Sabó, ezs a házs azs én házsam, ezs a házs nem mozsog - felelte Törzs, és visszament a Ripacsba.

Telefon

A kettős telefonfülkének hátránya, hogy tudom, minden szavam hallják a szomszédos fülkében. Előnye viszont, hogy én is hallok mindent, amit odaát beszélnek. Ezúttal egy fuvolázó, halk férfihangot:

- Halló, te vagy az? Én, igen, én... Nem, nincs semmi újság, csak az, hogy sétáltam itt a parkban, és eszembe jutottál. Hogy mi vagy nekem, mennyire szeretlek... Halló! Nem hallod? - emeli föl hangját. - Azt mondom, hogy szeretlek, nagyon szeretlek... Halló, rossz ez a telefon, halló!... Azt mondtam: sétáltam itt, és eszembe jutottál... Kérlek, én a kagylóba beszélek, de ez a készülék... - s már rázza, ütögeti. - Egyszóval csak annyi, hogy rád gondoltam, nem érted? - üvölti, s teli tüdőből a kagylóba fúj. - Szeretlek!... Én vagyok, halló, itt én vagyok, végtelenül szeretlek!... Hát ez hallatlan!... Annyit akartam mondani, hogy szeretlek, mindenem vagy... Halló, nem hallod?... - ordítja, és ököllel beleüt a dobozba. - Imádlak, nem érted?... Dögölj meg! - s lecsapja a kagylót, úgy vágja be maga mögött az üvegajtót, hogy a Janus-arcú fülke megremeg.

Kakaó

A Meinl kirakatában csinos táblácska hirdette: *Ma ingyenes kakaókóstoló*. Először barátom vette észre; örökké éhes kamaszok voltunk, cél nélkül lődörögtünk a téli utcákon - némi tanácskozás után beléptünk. Az üzletben jó meleg volt, tálcán, ízléses porcelán kancsóban gőzölgött a kakaó, körötte virágos mintájú csészécskék, csészealjok, ezüstkanalak.

- Parancsoljanak, uraim - jött elénk a segéd.

- A kóstoló...

- Igenis, igenis - és már öntötte is, csudás illatok felhőjében. Lassan, ínyenc módra kortyolgattuk: isteni jó volt, édes, forró, sűrű, zamatos. A segéd, tiszte szerint, csak azt várta, mikor nyeljük le az utolsó csöppet.

- Hogy ízlett? - fordult hozzánk nyájasan; most következett volna a vásárlás.

- Nem is tudom - feleltem töprengve, vontatottan. - Egy ilyen kis csésze, az ember nem is érzi az ízt... Nem lehetne még eggyel?

- Kérem - és újra töltött mindkét csészébe. - Nos?

Barátom kóstolgatta, ízlelgette, arcán furcsa gyanakvással.

- Nincs ebben valami pótanyag?

- Ugyan.

- Én mintha olyasmit éreznék...

- Kérem, az lehetetlen - bizonygatta a segéd. - A legfinomabb minőség, nemes hollandi márka...

- Nem romolhatott ez meg szállítás közben? - akadékoskodott tovább barátom.

- Kizárt dolog: nálunk ilyesmi nem fordulhat elő.

- Hát persze, lehet, hogy tévedek... Szabad lesz talán még egy kicsit?

A segéd, kissé komoran, harmadszor is megtöltötte a csészéket, mereven figyelte ádámcsutkáinkat.

- Nos, hogy ízlik? - kérdezte, mikor ezt is leöntöttük.
- Nem ízlik - közöltük végleges ítéletünket, s távoztunk.

Asztmaosztály

A fürdő előcsarnokában számos fekete, aranybetűs tábla tudatja, hol milyen szolgáltatás vehető igénybe. A kádosztályon kádfürdő, a gőzosztályon száraz és nedves gőz, a massage-on masszírozás; továbbá az iszaposztályon iszappakolást kapni, a kvarcosztályon kvarckúrát, a szénsavosztályon szénsavas fürdőt. Legalul a többihez hasonló táblácska: asztmaosztály. Itt nyilván asztmát lehet kapni.

Bejárata előtt annyian várakoznak, sorszámot kell kiadni. Az asztma belégzés útján kerül a vendég szervezetébe: két-három kezelés után már lélegzési zavarok jelentkeznek, sípolás, hörgés. Néhány hetes kúra nyomán köhögőrohamok lépnek fel, főfájás, szorongás, fulladozás, az arc szederjes színt öl. E rohamok később napokig elhúzódhatnak, az érverés gyorsul, a kezelt szürkésfehér köpetet ürít. A továbbiakban esetleg szövődmények is kifejlődhetnek, tüdőtágulás, tüdővizenyő, orrpolyip.

Voltak panaszok is: nemrég egy vendég ismételt kúrával még egy kis heveny influenzát se tudott szerezni. Az igazgatóság kivizsgálta az esetet, s a belégző készüléken lényeges javításokat eszközöltetett. Azóta kifogástalanul működik, az osztály híre egyre nő: már vidékről, külföldről is látogatják. Állítólag tengerentúli szakemberek is érdeklődnek az eljárás iránt.

Howard

„Körülröhögte” volna, aki azt mondja neki, hogy majdan filológusok dolgozzák fel hagyatékát, diákok választják szakdolgozati témául, és irodalomtörténészek boncolják műveit, megállapítván, hogy „társadalombírálatá majd minden regényében megnyilvánul”, hogy Cervanteshez hasonlítják, és az „imperializmus korának tükrözője”-ként méltatják, bár „világ szemlélete nem volt következetes”, sok benne az „öszönös elem”. Rejtő, szegény, éppenséggel nem volt irodalomtörténeti jelenség, mikor a siófoki Vitéz penzióban úgy délfelé lejtött a szobájából, gyűrött szövetnadrágban és pizsamakabátban: szálas, nyurga, kopaszos alak, feje búbján egy diónyi tipli, valami régi verekedés emléke. Én sokáig nem is tudtam, hogy író, írni sohasem láttam, de még fürödni sem; a délutánt többnyire römizéssel töltötte, az említett öltözékben, este aztán elment a kaszinóba baccaratozni. Igaz, ha épp nem kártyázott, érdekesen, száraz öngúnnal tudott mesélni utazásairól, kalandjairól Afrikában és a marseille-i kikötőben: mi gyerekek kivált szívesen hallgattuk. Erős embernek látszott, akiről el lehetett hinni, hogy helyén a szíve, ha arra kerül a sor. Egy ízben a verekedésnél alkalmazott jó fogások felől faggattam.

- Mit csinálsz, Jenő, ha késsel támadok rád?
- Megfogom a csuklódat, kicsavarom, így - és mutatta is, hogy felszisszentem.
- És ha puskát szegezek a mellednek?
- Bal kézzel félrelököm a csövét, jobb tenyerem élével a karodra ütök, hogy kiejtsd...
- No és ha revolverrel célozlak meg?
- Lábbal hirtelen kirúgom a kezedből, és én kapom el a levegőben.

- És, Jenő, mondd csak... - folytattam az izgalomtól vörösen -, ha tíz méterre állok, hogy ne férhess hozzám, egyik kezemben revolver, a másikban puska... Akkor mit csinálsz?
- Nagyon egyszerű - felelte Rejtő, meg se rezdülve. - Azt mondom: ne hülyéskedj, Cini, odamegyek, elszedem a cuccot, és lekenek egy pofont.

Nosztalgia

- Mágvár...? - fordul hozzánk nyelvünket törve, de ragyogó ábrázattal egy férfi az amszterdami autóbuszon.
- Magyarok - bólogatunk örömmel. - Hát te?
- Én hollandus... De tudom kicsi magyar...
- Hol tanultad?
- Voltam Budapest... Á, gyönyörű város, szép, nagyon szép Budapest! - s arcán előmlik az emlékezés boldogsága.
- És mikor voltál?
- Voltam háborúban, három év... Nagyon szép város!
- Hol laktál? Milyen utca, milyen szálloda?
- Nem utca, nem hotel... Voltam ott internálva. Á, gyönyörű Budapest...

Bárányfelhő

A Nemzeti Színház művészbejárója előtt, a Körút déli forgatagában áll Sturcz, a Soós Edit néven ismert ifjú színésznő, és sír.

- Mi baj? - kérdezem.
- Semmi - feleli könnyesen.
- No de mégis? Miért sírsz?
- Mert beteg a nagymamám.
- Azért még nem kell úgy elkeseredni. Másnak meg is hal a nagymamája, mégsem bőg.
- De én nagyon szeretem.
- És miért nem bent sírsz, a színházban?
- Mert undokok.
- Mivel tudnálak megvigasztalni?
- Semmivel.
- Gyere, fizetek itt a sarkon egy cipőtisztítást.
- Jó - szipogja Sturcz, és már nem is sír annyira.

A titkárnő

- Halló! - kiáltom a készülékbe. - Egyszóval nincs benn a szerkesztő?
- Mondom, hogy házon kívül.
- Akkor legyen szíves átadni, hogy kerestem.
- De kicsoda?
- Karinthy Ferenc.
- Kicsoda?
- Karinthy Ferenc - ismételem hangosabban, bár némileg borúsan.
- Karinthy fegyenc?
- Nem, kérem, Ferenc.
- Nem fegyenc?
- Nem fegyenc, Ferenc.
- Ja, értem, Ferenc - feleli kissé csalódottan. - Majd átadom.

Petrarca filozófiai munkái

Az egyetemen legjobban Zambrát, az olasz nyelv és irodalom professzorát szerettem. Őszes, magas férfi, remek latin profil, világfi, roncsaiban is nagyszerű jelenség, ahogy a katedrán ül, és Dantét olvassa fel, meg-megállva a szövegben, s Francesca da Riminit Karády Katalin színművésznőhöz hasonlítja. Forró dedikációval nyújtottam át neki első regényemet, mely az általam igen jól ismert Spanyolországban játszódott, részben a huszadik, részben a tizenhatodik században, de ugyanazokkal a szereplőkkel. A könyv elnyerte a prof tetszését, s attól fogva, ha - többnyire erősen késve - beléptem a tanterembe, megszakította előadását, és az ajtó felé intett:

- Ecco, lo scrittore! Az ifjú költő! Mi újság, mi újság?

Az egész terem odafordult; lángvörösen botorkáltam helyemre, és buzgón jegyzetelni kezdtem.

A félév végén bekopogtam szobájába.

- Avanti, avanti! - fogadott földerülve. - Mi kéne?

- Kollokválni jöttem - nyújtottam a leckekönyvem.

- Aha - komorodott el kissé. - Miről is volt szó az idén?

- Petrarca filozófiai munkái.

- Ja igen, igen - bólogatott Zambra, aki nem sokat adott a tudományra, s óráin többnyire egy olasz középiskolai tankönyvet, a Donadonit olvasta fel. - Egyszóval, Petrarca... Mondd csak, te mostanában mindig egy olyan kis szőke lány mellett ülsz.

- Igenis.

- Szerelmes vagy belé?

- Hát...

- Csókolóztatok már?

- Hát...

- No, és meddig jutottatok? Levetkőzött?

Töviről hegyire kikérdezett, a legapróbb részletekre is kitérve, hatalmas homloka ragyogott. Mikor már eleget tudott, fölrakta szemüvegét, átvette leckekönyvem, és szálkás betűivel beírta a megfelelő rovatba:

„*Jeles. Zambra Alajos.*”

Ambulancia

A pult bádoglapja fölött tagbaszakadt, vastag-piros arcú férfi nyújtja át a fél deci kevertre szóló blokkját.

- Jól megmérje, kicsikém, mert betegnek lesz.

- Ki az a beteg? - kíváncsiskodik a halványszőke, fehér köpenyes pincérlány.

- Hát én, nem látja?

A vékony, ceruzavázlat profilú leányka álmatag szemmel méregeti a vendég eres birkózó-bajnoknyakát, töpörtyűvé gyűrt fülét.

- Mi baja magának?

- Alkoholista vagyok.

Nexö

Mikor az agg dán író, Martin Andersen Nexö nálunk járt, egy kiránduláson melléje rendelték mint fiatal, mozgékony embert: majd elszórakoztatom az öreget, gondolatait is lesem, és minden szolgálatot elvégzek körülötte. A Balatonra autóztunk a veszprémi parton; a nyolcvankét esztendő, hatalmasan kövér dánnak nagyon tetszett a vidék, s míg a kocsiban ifjú felesége kezét simogatta, mondta is:

- Ha sok pénze lesz, fiatalember, ide építsen magának házat. Hány éves?

- Huszonkilenc.

- Tíz év múlva háza lesz.

Tihany alatt egy kis vendéglőben ebédeltünk. A dolog előre meg volt szervezve: az író virággal, a különszobában terített pompás asztallal várták. Még egy díványt is beraktak, rá hímzett párnát, takarókat, hogy ha az öregnek ebéd után szunyókálni lenne kedve, ledőlhessen. Húsleves volt, rántott fogas, egy egész kondér paprikás csirke. Nexö megevett négy combot, három mellet, kilenc májat, két püspökfalatot, a szárnyakat, nyakakat is leszopogatta. A káposztás rétesből is jókora halmot vett, közben badacsonyt iszogattunk, s a dán, látva, hogy lankadok, egyre csak biztatott.

- Gyerünk, fiatalember, gyerünk.

A fekete után már elég pilledt voltam, szemem le-lecsukódott; páras tekintettel szívtam a cigarettát.

- Nem akar egy kicsit lefeküdni? - kérdezte Nexö.

- Jó volna. De a fekhely az öné.

- Köszönöm, én most úgyis járok egyet - mondta az öreg, feleségére hunyorítva. Addig unszolt, végül karon fogott, és a díványhoz vezetett. Még be is takargatott, alul-fölül begyűrte a plédet; tüstént elaludtam. A dán sétálni indult ifjú feleségével, fel a kolostorhoz, a visszhangdombra, a Kálvária mögötti ligetbe. Azt hiszem, titkon csókolóztak is.

Szódabika

Világmarika volt a Ship szódabikarbóna, úgy hirdették a moziban: *Ship, Ship, hurrá!* Pompás fehér fémdobozban hozták forgalomba, rajta a védjegy, egy gőzhajó - lakásunk teli volt vele, apám töméntelen mennyiségben fogyasztotta, ebéd és vacsora után, még éjjel is rájárt. Mint idült gyomorsavasnak ugyanis tilos volt fűszeres, borsos, paprikás, zsíros, ecetes ételekkel élnie, de éppen ezeket szerette, a jó erős, vastag leveseket, pörkölteket, tokányokat, a töltött káposztát, töpörtyűs túrós csuszát, az olajos halakat, ringlit, szardíniát, snidlinges, kömény-magos körözöttet. Ha a gyomrára ment, azonnal kérte a szódabikarbónát - ő szódabikának becézte -, poharába töltötte, harmadáig, feléig is, rá egy kis vizet, hogy fehéren pezsejen, majd behunyt szemmel, egy hajtásra öntötte le. Volt egy önvigasztaló elmélete: hogy ez nem csupán a fájdalmat enyhíti, de a savat is gyógyítja, így hát nyugodtan ehet-ihat minden jót, csak legyen odahaza elég szódabika.

A kiürült dobozok aztán bekerültek a háztartás gépezetébe, összegyűltek a fürdőszobában, kivándoroltak a konyhába, kamrába, alkalmas tartályul szolgálva mindenféle nyersanyagnak. Persze, címkét nem ragasztott rájuk senki, s ebből számos félreértés származott. Apám egy vidám családi ebéden nevetve mesélte, mi mindent vett már be szóda helyett: lisztet, cukrot, grízt, még keményítőt is. Feltűnt nekem, hogy a sót nem említette. Tizenkét éves gaz kölyök voltam; nem szóltam semmit, de délután a fürdőszoba üvegpalcán álló, tehát épp használatban levő Ship-dobozból kiszórtam a szódabikarbónát, s helyébe sót töltöttem, finomra őrölt konyhasót.

Vacsorára apám egy gyönyörű, tejes Ostsee heringet hozott, némi tünődés után ecetes, olajos, mustáros, hagymás levet készített hozzá, vastagon megborsozta, kissé meg is paprikázta, jól megforgatta, néhány percig érni hagyta, s minthogy más nem kért belőle, egyedül fogyasztotta el az egészet, fennen dicsérgetve, hogy milyen isteni. Amint az utolsó falatot lenyelte, már kiabált is a szódabikáért; én nem mozdultam, Gabi bátyám ugrott ki a fürdőszobába, és a dobozt szelíd-álmatagon az asztalra tette. Apám ezúttal is jócskán szórt poharába, rá a vizet, s egy lendületben itta ki fenéig. Mentségem, hogy nagyon fiatal és nagyon egészséges voltam, nem tudtam elképzelni, mi mehet végbe beteg, sav gyötörte gyomrában, mikor belékerült az a jó öt deka konyhasó. Egy arcizma nem rándult szegénynek, nem kérdezett, nem kutatta a tényállást, okot és okozatot: ültében, nyújtott karral vágott hatalmasan pofon, akkor először életében. Zokogva vonultam vissza a gyerekszobába, égő arcom a piros Verne Gyula-kötetbe rejtve: ahol rámaszatolódott a könnyem, ma is hullámos a Grant kapitány gyermekei 239. oldala.

Ébresztő

Gyűlés az Írószövetségben: ez már a száznegyvenhatodik hozzászóló. Szavai mintha messziről, a pincéből konganának, vagy tán a magasból, s akár a vízcsöppek a kínai kínzókamrákban, úgy koppannak fejünk búbján. Devecseri elaludt ültében, Nagy Laci szürrealista pofákat rajzol, Kuczka verset ír, Palotai Boris horgol, és közben eszik, Tóth Gyula egy újabb, fulmináns felszólalásra jegyzetel. A hátsó sorokban többen kártyáznak. Juhász Feri laza madzagon a székéhez kötöttük: mikor kifelé indul, feldönti, és maga után vonszolja. Örkeny

cédulát tűz hátamra, SEMATIKUS felírással. De már senki se nevet. Azt sem tudjuk, hány órája tart a gyűlés, azt se, milyen napszak van odakint. A teremben, akár a tömör, hideg cigarettafüst, az idő is megállt. Csak a beszélő szavai zümmögnek, mint a legyek egy zárt szobában.

Ekkor csöngetés hallatszik. Recsegve, harsányan fűrészel az unalomba: mindenki fölfigyel, a hozzászóló elakad. Az elnökség tagjai zavartan nézelődnek, mert itt nincs csengő, sohase volt. De azért csak szól, élesen, frissen, nem is kívülről, itt bent, a teremben. Végre B. Szucsich Mária, ki az első sorban ül, észbe kap, s kinyit egy hatalmas szatyrot. Mindenféle holmi kerül elő, egy pár szandál, kiflik, lila pamutgombolyag beleszúrt kötőtűkkel, szappan, termosz, füzetek, különböző zacskók. S legalul egy vekker: az csönget. Az író elhallgattatja, félszeg nevetéssel fordul maga mögé.

Tehát már reggel van. Mozgás, felélénkülés, Devecseri fölriadt, körülkémlél, pislog, mint aki végig figyelt. Kuczka befejezi a verset, Nagy László a rajzot, Juhász visszajön. Palotai Boris lenyeli az utolsó falatot, okosan az emelvény felé néz, Örkény szelíd jótanuló arccal bólogat. A hozzászóló hangja megemelkedik, új fordulatba kezd.

Bécsi út

A szerelő egy Simca alatt fekszik, csak a lába lóg ki, deréktól fölfelé láthatatlan. Ám a belépő kuncsaft régi motoros lehet, hangjukról is megismerik egymást.

- Mondja, Blaskovics úr, van magának tizenhatalmas csapágya?
- Almás - feleli a szerelő, ki se nézve a kocsit alól.
- És nem tudja, hol lehet kapni?
- A Bécsi úton.
- Mátrainál?
- Kijebb.
- Ja, a Hirlingernél?
- Még kijebb - hallatszik a Simca alól.
- Hát hol a Bécsi úton?
- A túlsó végén.

A kerítés

Kirándulni mentünk, iskolás gyerekek, s egy kerítés mögül hatalmas, foltos vizsla mordult-ugatott ránk. Magas, erős drótkerítés volt, teljes biztonságban érezhettük magunkat. Vissza-ugattunk hát a kutyára, mi is morogtunk, rúgtuk a kerítést. A vizsla ínyét mutatva vicsorgott, őrzöngött, nyála csurgott, rémítő csaholással neki-nekiugrott a hálónak, szaladt mellettünk vérben forgó szemmel, amerre nevetve elvonultunk.

Aztán egyszerre véget ért a kerítés, semerre sem folytatódott.

Azóta nem uszítok senkit. Minden kerítés véget ér egyszer.

Panaszkönyv

Roston sült fogast rendelék tartármártással, melléje idei fejessalátát, külön lelkére kötve a pincérnek, hogy ezt előre kérem, hozzá ecetet, olajat, mustárt, borsot, cukrot és sót, mert magam szeretem elkészíteni, s úgy jó, ha kissé beérik. Sört is rendelék, jégbe hűtve, ez is jöhet azonnal. A pincér mindent elismétel, följegyez, eltűnik; s gyomrom-agyam „rááll” a gondos mérlegelés után kiválasztott ételekre, képzeletben már keverem a salátát, farigcsálom le a foszlós fehér húst a fogas karcsú gerincéről, a mártás sűrű sárgájába fürdetve. De nem kapok semmit, tíz perc, húsz perc, se sört, se salátát, sem a halat, pedig az étteremben több a felszolgáló, mint a vendég, s ingereim lassanként önmaguk ellen fordulnak, a boldog felajzotttságból rángóideges türelmetlenségbe, majd epekeserű dühbe. Félóra múlva végre sikerül odaintenem a pincéremet.

- Mi van azzal a fogassal meg a többivel?

- Fogas? Az kifogyott - közli álmos-egykedvűen, s már húzza is ki az étlapról.

- És ezt csak most mondja?

- Tessék talán egy hagymás rostélyost.

Újabb húsz perc elmúltával derül ki, hogy a hagymás rostélyos is elfogyott. Erre már bennem is fölmeleg a pumpa, a panaszkönyvet kérem.

Egyszerre megelevenedik körülöttem az eddig oly bágyadt-unalmas helyiség, feltűnik a főpincér, majd maga a sötét-ünnepélyes üzletvezető.

- Mit tetszik parancsolni?

- A panaszkönyvet.

- No de mi a probléma?

- Majd beírom.

Kénytelen-kelletlen odaadják, messziről sandítva felém, hogy miként rombolom az egzisztenciájukat. A panaszkönyvbe ezt jegyzem be:

„Ezen étterem ételeinek, italainak kiváló minősége, az ízléses tálalás, a felszolgálók készsége és udvariassága a legmagasabb igényeket is kielégítheti, és minden tekintetben méltó vendéglátóiparunk hírnevéhez. Hálás köszönettel” név, lakcím.

Elviszik, s látom, kissé arrébb összebújnak fölötte. Megnyugvás, fölélénkülés. Csakhamar kiderül, hogy akad még egy fogas a konyhában, remek félholdívében máris ott pompázik asztalomon, hozzá jéghideg sör, saláta, minden. Négy pincér is sűrűg körülöttem, jó étvágyat kívánnak, újabb fűszereket hoznak, gyöngéd érdeklődéssel tudakolják, hogy ízlik-e. Utána somlói galuskát ajánlanak: akkora haboscsokoládés tésztahegy, megmászni is sok volna.

- Hiába no, harminc éve a szakmában, az már valami - mosolyog büszke-cinkosan a pincérem, s kezdi felsorolni, hogy ki mindenki hírességet szolgált ki. - Mert a vendég, az az első, kérem, ezért fáradunk: hát jólesik az embernek, ha megbecsülik az igyekezetét...

- Örülünk, hogy meg volt elégedve - kedveskedik a főúr is, míg fizetek. - Istenem, megteesszük, ami tőlünk telik...

- Legyen máskor is szerencsénk! - búcsúzik baráti fenségesen az üzletvezető, s még a piros arcú szakács is kikukkant a konyhaajtón, bizalmasan felém kacsint.

Zoli

Életem „Ki mit tud?” játéka egyre nehezebb kérdések elé állít, a fogyó idő és az elvégzendő munka megannyi ijesztő kérdőjelként tolul fel, s néha de jó volna úgy válaszolni, mint az a kis bohóc ott egykor Nógrádverőcén, a vándorcirkusz kerek ponyvája alatt. Zolinak hívták, akár nagy hírű kollégáját: pepita zakót és horpadt cilindert viselt, arca, ahogy kell, krétaporos, orra puffadt és vörös, nadrágja olyan hosszú és bő, hogy minduntalan hasra esett benne, vidulására a helybeli és nyaraló ifjúságnak. Tréfás strófákat énekelt a budapesti villamosról, az anyósáról és más ily hálás témákról.

Aztán bejött a porondmester, egy csizmás, délceg gentleman, lovaglópalcájával a levegőbe suhintott, majd még egy vesszőt húzott ki csizmaszárából.

- Na, ide figyelj, Zoli - mutatta fel mindkettőt a kis bohócnak. - Azt mondd meg nekem: egy bot meg egy bot az hány bot?

Zoli olyan bölcs arcot vágott, aminőt azóta sem igen láttam.

- Nem értem a kérdést, Wagner úr.

Bűn és bűnhődés

A Villányi úton csúf, idős asszony kegyetlenül üt-ver egy négyévesforma kisfiút: a gyerek már zöld a sírástól, hápog, toporzékol tehetetlen dühében, de nem menekülhet, az utálatos vénség püföli, kímélet nélkül. Egy darabig nézem, aztán nem bírom tovább, hátulról rácsapok az öregasszony fenekére. Megfordul, de nincs is nagyon meglepve, mint aki maga is érzi, hogy jogos a közbelépés. Másodpercekig tart, amíg föleszmél és megkérdi:

- Kicsoda ön?

- A jóisten - felelem szerényen, s kalapom megemelve továbbsétálok.

Zsiga, a rettentő

A leányfalui kertecske fölött hatalmas repülőgép mennydörög el: jóval nagyobb lehet a parányi teleknél, árnyéka teljesen befödi, amint átsiklik rajta. Zsiga, kövér, öreg tacsónk, ki egész délelőtt a barackfa hűvösében dögölt, felriad, fektében kétszer felvakkant a magasba.

Ezek is meggondolják, amíg újra erre röpülnek.

Compó

Nem volt ponty a csarnokban; vettem hát két szép compót. Az árus beszélt rá, hogy ilyen finom ízű halat még nem ettem, ha egyszer megkóstolom, ezentúl mindig ezt fogom-kérni. Otthon azonban megijedtek tőle, nagymama sose látott még ilyen halat, nem is hallott róla, a szakácskönyvben se találja: mit csináljon ő ezzel?... Megnyugtatójukra elővettem a régi, családi örökségként ránk maradt Brehmet, ahol pontosan le van írva a pontyfélék családjához tartozó *nyálkás compó* (Tinca vulgaris), népiesen *cigányhal*, *gyászkeszeg*, *sárhal*, *vargahal* stb. külleme, életmódja. Eszerint a compó egész Európában honos, főként a csendes folyású vagy álló, mocsaras vizekben. Különösen az iszapos fenekű tavakat, lápokot kedveli, jól megél a pocsolyákban, agyaggödrökben is. „Lusta, unalmas hal”, kevés oxigénnel beéri, többnyire az iszapba fúródva szunyókál, ott szerzi táplálékát is: ha póznával kikotorják, meg se mozdul,

elfekszik oldalvást a vízben. Testét nyálka borítja; egy régi monda szerint a szigonnyal megsértett halakat úgy gyógyítja, hogy hozzájuk törleszkedve sebeiket nyálkájával bekeni, ezért itt-ott *haldoktor*-nak is nevezik.

Ami a fogyaszthatóságát illeti, hadd idézzem szó szerint a magyar Brehmet: „A nyálkás compó húsa igen rossz, egészségtelen és kellemetlen ízű, emlékeztet az agyagra és iszapra, mert ilyen helyeken tartózkodik; a hús élvezete hideglelést és forrolázt okozhat. Csak a közönséges csőcseléknek való eledel...” Ezek után megsütöttük, és jó étvággal megettük mind a kettőt; családunk, úgy látszik, a közönséges csőcselékhez tartozik. Kivéve Zsiga nevű sima szőrű tacsónkat: ő csak megszagolta és elfordult.

Két művész

Esős idő volt, a pálya mélyen felázva, csupa pocsolya. Mindenki csúszkált, bukdácsolt, a passzok, lövések a latyakba ragadtak vagy el-fölcsúsztak, falsul kiperdültek. Egyedül Puskás nem látszott tudomást venni a rossz talajról, átadásai, szöktetései hajszálpontosak, minden bombája életveszélyes. Zelk, a költő és szurkoló a mérkőzés után megkérdezte tőle a presszóban:

- Mondja, Öcsikém, hogy lehet az, hogy a többiek labdái rendre a tócsába fulladnak vagy messzi elszállnak, a magáé meg mindig épp a víz színén siklik el? Hogy csinálja, mi ennek a technikája?

- Úgy kell rúgni, művészkém - kacsintott a csatár.

Hogyan kell kritikát írni?

Gabi bátyámat, minthogy kedvesen énekelt, szüleim beíraták a szomszédos zeneiskolába. Megkapta a hegedűt, vonót, gyantát, a lakkozott fekete tokot, s hetenként három délután nagy komolyan elindult, hóna alatt hangszerével: már láttuk, hogy ő lesz az új Paganini, családunk megmentője. Hozta is a bizonyítványokat, halványzöld merített papíron, arany kottafejekkel s harsonát fújó angyalokkal keretezve, öklömnyi pecséttel, ilyenformán:

Magaviselet..... kitűnő
Zeneelmélet kitűnő
Összhangzattan kitűnő
Hangszerismeret kitűnő
Vonótartás kitűnő
Kottaolvasás kitűnő

Hegedülni azonban nem tudott, egy hangot sem: ki kellett szaladni a szobából, ha rákezdte.

Színházi folyosó

- Hű, de jól nézel ki! - állja útját a középkorú drámaíró az ifjú drámai szendének, aki smaragdzöld reneszánsz kosztümben, habos malomkőgallérban röppen ki az öltöztetőpróbáról.

- Tetszem? - perdül meg a művésznő, hogy a szoknya suhog és kavarg a dereka körül.

- Bemegyünk az öltöződbe, így, ahogy most vagy - ajánlkozik a szerző kiguvadt szemmel.

- És? - veti fel diadémós, vörös parókás fejét az ifjú lady.

- Bezárjuk az ajtót, hogy senki se zavarjon.

- És aztán?
- Leülünk a díványra, megfogom a kezéd...
- No és? És? - húzatja fülébe a zöld úrhölgy, egy kvinttel magasabbra dobva hangját.
- És felolvasom neked az új novellámat.

Kamaszkor

Az iskola kapujától egy iramodásnyira volt a Centrál kávéház: csak végig kellett szaladni a Reáltanoda utcán. Ha apám ott ült a tükörablak mögötti sarokpáholyban, bekocogtam érte, és együtt mentünk haza ebédelni; ha nem ült ott, akkor a Vörösmarty téri Parisette-ben vagy valamelyik szerkesztőségben lehetett, s egyedül indultam el. De ha szerencsém volt, éppen akkor lépett ki a kávéház dupla ajtaján. Ilyenkor a túlsó járdáról figyeltem: igen lassan poroszkált, bársonygalléros szürke télikabátjában és fekete keménykalapjában, szorosan a fal mellett, gondjaiba süppedve-bonyolódva meg-megállt, olykor bosszúsán legyintett is, majd lomhán imbolyogva továbbcammogott, mindig maga elé, le a flasztarra tekintve, mintha elvesztett volna valamit. Ha köszöntötték - és elég sokan köszöntötték -, szórakozottan megpöccintette kalapját; a kirakatok előtt is elácsorgott, főként a csemegeüzleteknél. Ez olyan érdekes volt, hogy én látom őt, és ő nem lát, nem lehetett betelni vele, néha a Kálvin térig is követtem a túlsó járdán, ámbár ez a kis út fél óráig eltartott.

A Baross utcában aztán jól előreloholtam, a könyvtárnál átvágtam eléje, és visszafelé lépkedve épp szembe találkoztam vele. Mikor a közelébe értem, kalapomat nagy ívben megemeltem - akkoriban kaptam az első barna puhakalapot, igen büszke voltam rá -, s amíg elcsörtettem mellette, jó hangosan, ércesen ráköszöntem:

- Alázatos tiszteletem, mester, jó napot kívánok!

Fölriadt, réveteg-barátságosan visszamormogott valamit, szemem sarkából lopva figyeltem, hogy egy pillanatig még utánam is néz tűnődve. Ismerős lehettem neki, csak nem tudhatta, hogy hová tegyen.

Rugalmas taktika

Vacsora O. professzoréknál: a háziasszony becsöngeti a mindenest.

- Tessék, méltósága - nyit be az idős, fehér bóbitás asszony.
- Tálalhat, Jolán.
- Igenis, méltóságos asszony - húzódik vissza a mindenest.
- Megengedi, méltóságos asszonyom, hogy én vezessem az asztalhoz? - ugratom a profnét, szertartásosan meghajolva és a karomat nyújtva.
- Ugyan, ne hecceljen már maga is... - zsörtölődik a háziasszony. - Ezerszer megmondtam neki, hogy hagyja már abba ezt az ostoba méltóságolást, hiába, nem akar leszokni róla... Tudja, ez a Jolán olyan régi bútor nálunk, harmincöt éve van a házban, itt öregedett meg: ez ad neki önérzetet, hogy az ő gazdái méltóságosok, ebben éli ki minden becsvágyát... De amúgy nagyon rugalmas, a világért sem akarna ártani nekünk, pontosan tudja, hogy kinél kell vigyázni...
- Például?
- Például ha a pártközpontból telefonálnak, akkor úgy mondja: küldöm a nagyságos asszonyt.

Mondd már

Kövér, ékszerekkel teliaggatott asszony volt, a férje vezérigazgató; egész délután a teraszon römizett, ám eközben is folyton zserbót majsztolt: egy lap, egy szem bonbon, de soha nem kínált meg senkit.

- Lola - figyelmeztették epésen -, ne egyél annyi édeset, még jobban elhízol.

- Na mondd már, legföljebb veszünk egy nagyobb autót! - felelte, és kettővel kopogott.

Békefa

A község szélén, az erdőt átvágó országúton jókora tábla mellett robogok el, de menet közben nem bírom kibetűzni. Lelkifurdalásom támad, hogy valami nevezetességet mulasztottam el, Árpád-kori templomromot, tölgyet, amelyet Rákóczi vagy Petőfi ültetett, gyógyvizű forrást, cseppkőbarlangot... Vagy ötven lépéssel odább lefékezek, rükvercbe kapcsolok, s visszatolatok a táblához. Egy fa törzsére van erősítve, cserfa, ha jól nézem, ugyanolyan, mint a többi, se nagyobb, se kisebb, az egész erdő csupa cser. Ám ez mégis másféle fa, legalábbis a tábla tanúsága szerint:

BÉKEFA

Megjelölte a községi tanács ekkor és ekkor... Szemlélem egy darabig, még körül is járom, megkopogtatom, hogy mitől békefa, és miért éppen ez a békefa, de hiába, nincs rajta semmi különös, éppolyan, mint a többi sok ezer fa, a lombja kissé már sárgul, nem sudárabb, nem is göcsörtösebb, közönséges cserfa. És lám, ez mégis jelesebb amazoknál, békefa, ország-világ megcsudálhatja...

Irigylem azokat, akik megjelölték. Nyugodtan alhatnak, tiszta lelkiismerettel, ők már megtették a világ békéjéért, amit tehetnek. Mit nekik nukleáris robbantások meg nemzetközi konfliktusok, fenyegetések, nem az ő gondjuk, ki van pipálva: ott a békefa... Lesz majd riadalom, képelem, az imperialisták, háborús uszítók, fegyvergyárosok között, ha tudomást szereznek róla: most aztán mihez kezdjenek?

Temető

A temetőben akad valami elintéznivalóm: az irodában kedvesen fogadnak, készségesek, előzékenyek. A kisasszony azonnal kikeresi a kért kartont, soron kívül intézi el az ügyet. A főnök is kijön szobájából, cigarettával kínál, hogylétem felől tudakozódik, a színházi újdonságokról. Dolgom végeztével az ajtóig kísér.

- Nagyon örülünk, hogy szerencsénk volt - búcsúzik. - Ritkán látjuk mostanában.

- Még találkozhatunk - nyugtatom meg.

Ha másutt nem is: a temetőben jól fekszem.

Gázálom

- Van egy negyedórád? - kérdezte rég látott osztálytársam, s megfogta kabátom hajtókáját, hogy ne menekülhessek.

- Nincs.

- Akkor gyere, igyál meg velem egy duplát - és már vonszolt is a presszó teraszára. - El akarom mondani neked életem történetét.

- Negyedóra alatt?

- Te író vagy, meg fogsz érteni, ez a mesterséged, ebből élsz.

- Úgy gondolod: abból, hogy téged megértselek?

- Tudod, hogy mindig tisztességes ember voltam, pedáns a becsületemre, már az iskolában is, emlékszel, én még puskát se használtam soha a fordításhoz. És azóta is: családapa vagyok, mintaférj, többszörösen kitüntetett pedagógus, önkéntes véradó... Mígnem - hát igen, ez idén, februárban, tulajdonképp akkor kezdődött az egész... Faustot húsvétkor kísértette meg az ördög, engem azon a zimankós téli éjszakán.

- Ital? Szerelem? Totó?

- Ugyan! Éjfél felé járt, íróasztalomnál olvastam, s akkor egyszerre furcsa, ismeretlen nyugtalanság fogott el, magam se tudtam, mitől. Fölfigyeltem, nem hallatszott semmi, de most már épp ez a nagy csönd volt gyanús és szokatlan, hiányzott valami, ami az idegeimbe, érzékeimbe ivódott... Nem akarlak tovább izgatni: némi feszült agymunka után rájöttem, hogy a gázóra kattogását nem hallom, azokat a meghitt kis zörejeket, ketyegéseket és nyikorgásokat a szomszédos hallból, melyek oly jótékonyan percegnek bele a nyugalmas éji órákba. Este ugyanis gázkályha ég a dolgozószobámban, hiszen én virrasztok egyedül a házban, kár volna olyankor a dupla cserépkályhát újra fűteni, és a fürdőszobában az autogejzír gyújtólángja; ezek fogyasztását méri az óra. Most azonban nem mérte, s amint meggyőződtem róla, az a kis tárcsa se forgott az üveglap mögött, pedig mindkét bérleti tárgy működött...

- Ez volt az ördög incselkedése?

- Várj, kérlek, csak sorjában. Mint törvénytisztelő ember, reggel bejelentettem a dolgot a Gázműveknél, még aznap ki is szálltak, és megállapították, hogy a gázórám valóban elromlott, nem jelzi a fogyasztást, sőt, olyan súlyos a hiba, ez idő szerint megjavítani se lehet. Új órát azonban egyelőre nem tudnak beszerezni, mert nincs raktáron: ilyenkor az egy évvel ezelőtti fogyasztást számítják föl, mindig a megfelelő hónapit, tehát februárban a tavalyi februárit, márciusban a tavalyi márciust, és így tovább... Nos, innen ered az én erkölcsi válságom, egy mocsoktalan élet beszennyeződése, lejtőn esés, majd szabadesés, ennek minden gravitációs következményével...

- Ne kommentálj: mesélj!

- Hát kérlek. A fürdőszobában kezdődött: addig átlag hetenként kétszer fürödtünk, többnyire szerdán és szombaton, az egész család. Most azonban feleségem vasárnap reggel is telieresztette a kádat, mondván, hogy úgyse mér az óra, ettől a tavalyi fogyasztásunk nem lesz se több, se kevesebb, utána a gyerekek is, külön vízben mind a hárman, s aztán meg, mit tagadjam, én is: isteni volt elterülni a melegben, az élet gondtalan és csoda-párás, a jövő perspektívája pedig beláthatatlan... Attól fogva mindennap megfürödtem, olykor kétszer is, nyilván ez is egyik oka volt elpuhulásomnak, ami tudvalevőleg már a római birodalom bukását is okozta... Akkoriban tértünk rá arra is, hogy a konyhában kosztoljunk: feleségem azt mondta, fölösleges a hallban befűteni, a kinti tűzhely, ha a sütőt begyűjtja, pompásan átmelegíti a helyiséget, be is gyújtotta

már jókor reggel, és égette egész nap. Amellett bérsütést is vállalt a házbelieknek: kenyeret, tortát, kalácsot, miegymást, hadd legyen egy kis külön tüpénze; persze olyan hőség volt a konyhában, csak ingujjban lehetett kimenni, és könyörögtem, hogy szellőztessenek ki végre... Hát szellőztettek is, de nem az ablakon, hanem a hall felé, most már állandóan nyitva állt az ajtó, s a gáztűzhely mindkét helyiséget derekasan átfűtötte... Nem részletezem: a tél, amint tudod, csúnyán elhúzódott, szénünk-fánk kifogyott, ám az én szobámban duruzsoló gázkályha és a konyhai sparhelt olyan éjjel-nappali keresztűz alá fogta a lakást: eszünkbe se jutott már, hogy másképp is lehet... De nem untatlak?

- Most jut eszedbe?

- Csak az előszoba és a mellékhelyiségek nem részesültek ebben a langyos áldásban, félreeső fekvésük folytán, de akkor már benne voltunk, lehoztuk a padlásról a másik, kiszuperált gázkályhánkat. Feketics úr, a szomszédunkban lakó gáz- és vízvezetékyszerelő két nap alatt helyrepopofozta, be is állította: öröm volt nézni, amint a kis kék lángok sorban fellobbantak. Kérdeztem tőle, hogy mivel tartozom, Feketics úr azonban csak hümmögött, s a végén oda lyukadt ki: nem kér ő semmit, csupán azt, hogy hagyjuk nyitva az előszobaajtót, ő is kinyitja a magáét, úgyse jár senki a lépcsőházban, s így az a jó kis meleg nem vész kárba, átmegy az ő lakásába is, és a házmester se fog fájni, amikor felmossa a követ... Később pedig azzal állt elénk, hogy csinál ő egy elágazást a gázvezetékünkben, csőkérdés az egész, néhány méter mindössze, a többit bízunk rá... Ez így rendben is volt, mígnem egy szép napon Feketics úr, aki kétségkívül az ördög bedolgozója, azt találta ki: pénz van ebben, doktor úr, asszongya, palackokba kell tölteni a gázt, én hozok ballont, a Gázművek hetvenhat fillérért adja köbméterét, minálunk negyven fillér lesz, úgy fog ez menni, mint a cukor...

- Palackokban árultatok a gázt?

- Ha még csak az lett volna, de később Feketics úr egész szervezetet épített ki, több szomszédunkkal megállapodott, nemcsak a házban, már az utcában is, és nagyarányú ütemtervet dolgozott ki a csőhálózat lefektetésére: s ez mind a mi lakásunkból indult volna ki, itt volt a lelőhely, a kiapadhatatlan ősforrás, gazdagabb, mint Lispe és Baku, mint az egész Szahara... És mindezért a tavalyi fogyasztásunkat fizettük, februárban kilencvenhat forintot, márciusban nyolcvanát. Holnap reggel lesz az első próbaüzemeltetés, Feketics úr nagyon bízik a sikerben, s további elképzelései is vannak: a hálózat fokozatos kibővítésével el akarja látni az egész kerületet, majd az „Olcsó gázt a dolgozóknak” mozgalom keretében kiszorítani a piacról a Gázműveket, hogy egyeduralkodók legyünk... Én pedig, a hajdan becsületes ember, családapa és véradó, itt állok: egy gáztolvaj, orvfogyasztó, a társadalmi tulajdon folyamatos fosztogatója, erkölcsi hullá és idegroncs...

Szólt s eltűnt, a feketéjét se fizette ki, hogy azt se tudtam már, valóság volt-e az egész, vagy csak ködkép, gázálom. Aznap este azonban felhívott, ujjongó hangon, mintha egy egész égi kórus zengene:

- Megszűnt e fennkölt szellemem immár a Rossz hatalma...!

- Micsoda?

- Ez a Faust, nem ismered? Mikor az angyalok kiragadják Mefisztó karmaiból, s a felsőbb légrétegekbe emelik... Mert megváltatott e bűnös tévelygő lélek, megszabadított és feloldoztatott, halleluja! Ma meghozták az új gázórát.

Fémdoboz és tubus

A strand mellett, egész a Balatonnál van egy csinos, sárga épület, homlokzatán fehér tábla kék betűkkel: „Fémdoboz és Tubus Művek NV. Üdülője.” Naponta négyszer is elsétálunk előtte, s én emígy mesélgetek Áginak, egyre lazább gyeplőre eresztve képzeletem szilaj lovát: - Ebben az üdülőben kétféle helyiség áll a beutaltak rendelkezésére: fémdobozok és tubusok. A fémdoboz tágasabb, lakályosabb, levegősebb, és valamennyi a Balatonra néz. A tubusok ellenben a hátsó traktuson vannak: a szűk, keskeny csőbe a parányi nyíláson át gyömöszölik be a beutaltakat, négyet-ötöt is egy tubusba. Este kilenckor rájuk csavarják a kupakot, és reggelig se ki, se be, ott szoronganak, kucorognak egymás hegyén-hátán. Ébresztő után aztán megint kinyomják őket.

- A vállalatnál már februárban, már januárban elkezdődik a fűrés, pozícióharc: ki kerül a nyáron fémdobozba és ki tubusba. Akadnak elszánt törtető, akik hízélgéssel, társaik befeketéssel már ötödik éve kiprotekciózták maguknak a fémdobozt, míg sok szerény, csöndes dolgozó, ki nem ért az intrikához, kénytelen újra és újra tubussal beérni. A legcsinosabb, legkényelmesebb fémdobozokban az igazgatót, személyzeti főnököt és a párttitkárt helyezik el. Ezt ugyan néhány esztendeje többen is elég élesen szóvá tették az üzemi gyűléseken: a vállalat vezetői e hangokat eleinte demagógiának minősítették, utóbb azonban önkritikát gyakoroltak, és azon a nyáron valóban demonstratív tubusba költöztek, míg a fémdobozokba többgyermekes fizikai dolgozókat utaltak be. Ám idén az igazgató és a párttitkár már újra a régi, évek óta megszokott, kedves fémdobozukban üdülnek. Másrészt viszont a tubusokat kitatarozták, többre új kupakot szereltek, és szó van róla, hogy a következő tervében a legósdibbakat modern, tágasabb nyílású, a korszerű igényeknek megfelelőbb, műanyag tubusokra cserélik ki, ésatöbbi...

Így mesélgetek Áginak, s lassanként kibontakoznak lázas szemünk előtt századunk új, nagy eposzáinak körvonalai.

A kritikusok pokla

Egész este kritikusok és esztéták nyilatkozatait olvastam arról, hogy a közelmúlt irodalmi terméséből kinek-kinek melyik a legkedvesebb könyve. Utána még belelapoztam kissé Dante-ba, akkor végre elaludtam. Freud szerint az álom az aznapi élmények anyagát vetíti fel a maga sajátos logikájával, a legkülönbélebb elemek bizarr összekapcsolásával: ez történhetett az én zaklatott agyamban is, s csak így magyarázható az a képtelen álmom, melyet a felelősség elhárításával közlök az alábbiakban.

Alvilági tájon bolyongtam, mintha én volnék az Isteni Színjáték vándora, s egy fura csapat tűnt szemembe: vének és ifjak, kintől eltorzult ábrázattal, keservesen összegörnyedve, s mind könyvet tartott maga elé. Ha valamelyikük egy pillanatra abbahagyta az olvasást vagy csak föltekintett, tüstént lópatás, fekete ördög termett ott, korbácsával rávágott. De még ez is elviselhetőbb fájdalom lehetett számukra: volt, aki átkozódott és üvöltött, egy tisztas aggszertetépte-szórta könyvét, és rátiport leveleire, ám a forgószél csudásan egybe-visszasodorta kezébe az íveket. Egy ifjú vészes gyötrelmében szájába tömte a lapokat, rágta és nyelte, de így se szabadulhatott, ami lecsúszott a torkán, már öklendte is vissza, nyálas-búzhödten csorgott alá tenyerébe. Mások csak ültek guggon, fakó beletörődésben, szemük véresre dülledt, sápadt ajkuk örülten motyogta, amit olvastak, ujjai megcsallottan pergették a foszladozott lapokat, s aki a könyve végére ért, korbács csattant a hátán, hogy kezdje előlről.

- Kik ezek, mester - faggattam Vezérem -,
s mi vétükért lakolnak ideleenn?
- Ítések voltak ők a földi téren
- szólt Virgil -, és most örök-szüntelen
csak azt a könyvet bújja ki-ki, melyet
legkedvesebbnek vallott odafenn.
Azon rágódik mind e bukott lélek,
mit műremeknek hirdetett szava:
ez ítésekzen Legfelső Ítélet.
- És nincs bocsánat? - kértem én. - Soha.

Tűz - víz

Gyarmati Dezső háromszoros olimpiai bajnok, továbbá egy ezüst- és egy bronzérem tulajdonosa: a legeredményesebb vízilabdázó az egész világon. Azonkívül elvégezte az egyetemen a művészettörténetet, sőt, a textiltechnológiát is, tehát eléggé sokoldalú ember. De azt már kevesebben tudják, hogy valaha néhány napig tűzoltó is volt, mint az Újpesti Dózsa játékosa. Pedig ezen a területen sem bizonyult egész sikertelennek működése, egy emlékezetes újítási javaslat és egy szállóigévé vált mondás is fűződik nevéhez.

Az első: szereljenek lámpát a fecskendőre, hogy éjszaka, a sötétben is látni lehessen a lángokat.

A másik: amikor a tűzoltók megközelítik az égő házat, Gyarmati eléjük áll, sisakját feltolva izzadó homlokán.

- Fiúk, de hisz itt meleg van! Hátra arc, tíz lépést vissza!

Parancsnokának, sajna, nem volt humorérzéke: barátunkat csakhamar leszerelték, azzal a véleményezéssel, hogy több hasznát vehetik a vízben, mint a tűzben.

Raktár

- Halló, raktár? - csönget rám egy puha leányhang.
- Raktár - vállalom tüstént. - Mi tetszik?
- A Sanyit keresem.
- Az beszél.
- Te vagy az, Sanyi? Itt Márta.
- Szevasz, Márta - köszöntöm nyájasan, de azért az elfoglalt ember sietségével.
- Igazán te vagy az, Sanyi?
- Hát ki volnék?
- Olyan furcsa a hangod.
- Be vagyok rekedve - és még krákogok, köhécselek is, hogy valószínűbb legyen.
- Mitől?
- Mikor reggel bejöttem, megfűjt a szél a hídon.
- Milyen hídon?

- A Margit-hídon.
- Hogy kerülsz te a Margit-hídra?
- Arra jöttem, na.
- Igazán te vagy az, Sanyi?
- Ne hülyéskedj, Márta, mondd, hogy mit akarsz. Dolgom van, árut veszek át.
- Ez nem a Sanyi hangja.
- Nem érted, hogy meg vagyok hűlve? Tizenegyig beszélni se tudtam, most is dunsztkötés van a nyakamon.
- Ez nem a Sanyi hangja. Azt én ezer közül megismerem.
- Na jól van, Márta, ne izélj, sietek. Nyögd már ki, hogy mi kell.
- Te vagy az, Sanyi?
- Én hát. Már nem szeretsz?
- De igen, csakhoggy...
- Mit fogunk megint... - és megmondom magyarul, hogy mit csinálni.
- Pfuj, ki az, aki ilyen rondán beszél?
- Én, Sanyi.
- Te használsz ilyen mocskos kifejezéseket?
- Miért? - erősködöm. - Csinálni szabad, mondani nem?
- Az más - pihegi lankadtabban. - Az két dolog.

Irodalmi est a Nagyvágóhídon

Ez még a hőskorban történt, negyvenhétben. Háromszáz mészáros gyűlt össze, hogy meghallgassa műveinket, némelyek úgy, amint a munkából jöttek, véres billroth kötényben. A műsorközlő, egy tagbaszakadt, öles termetű szaktárs, öblös hangon jelenti be egymás után a felolvasókat, s rám kerülén a sor, így konferál be:

- Most Karinthy Frigyes elvtárs következik.

Zajos tetszés. Valaki a műsorközlő fülébe súg valamit: tüstént javít, hatalmas tenyerét fölemelve kiált le a dobogóról:

- Elvtársak, csöndet kérek, tévedés történt! Karinthy Frigyes elvtárs nem olvashat fel, mert már meghalt, de helyette itt a fia, Ferenc.

Mérsékeltebb taps.

Circulus vitiosus

- Halló, nullahárom?
- Tessék, hibabejelentő.
- Be szeretném önöknek jelenteni...

- Nem értem. Mi a panasz?
 - Az a panaszom, hogy akivel telefonon beszélek, nem hall engem.
 - Nem hallom önt.
 - Azt mondom...
 - Mit mond?
 - Recseg a vonal, és nem értik a szavam.
 - Nem értem. Recseg.
 - Ezt kívánom közölni.
 - Tessék közölni a panaszát.
 - Hibabejelentő? Halló!
 - Nullahárom. Milyen szám beszél?
 - Diktálom: négyhetvenöt...
 - Hétnegyvenhat...?
 - Nem, kérem, itt négyhetven...
 - Egy kicsit hangosabban, ha lehet.
 - Nem elég hangos a telefonom. Én hallom, de engem nem hallanak.
 - Nem hallom önt.
 - Azt szeretném, javítsák meg. A számom...
 - Hogy javítsuk meg, ha nem értem, mi a baj, és mennyi a száma?
- És így tovább.

Cikksajt

Hogy éhes órákra legyen némi tartalékom az úton, hoztam hazulról egy kerek doboz ömlesztett cikksajtot. Már a repülőgépen dagadni kezdett, Frankfurtban megpuffedt-púposodott, kimászott a sztaniol alól, alattomos-fenyegető illatokkal töltve meg a szakaszt, Baden-Baden-nél szétrobbantotta a dobozt, ami látványnak megrendítő, az úticsomagban azonban jóvátehetetlen zavarokat okozhat. Mi jöhet még? - a Strasbourg előtti Európa-hídról inkább a Rajnába dobtam. Egyelőre megkegyelmeztem az emberiségnek: nem akarom, hogy kitörjön az atomháború.

Egy karrier története

Marci lassanként már kinő a gyerekkönyvek közül, havonta selejtezi kis könyvtárát, a Micimackó két kötete azonban megrendíthetetlenül, elrongyolódva is kedvenc, a könyvből készült drámai játékot pedig, melyet korántsem tartok életem főművének, hatszor egymás után nézte végig az elmúlt évadban, ismételten kiharcolva, hogy elvigyék, vagy maga autóbuszozott át Pestre: a jegyszedők már ismerik, beültetik, mint levakarhatatlan potyanézót. Nem egészen értettem, mi élvezetet lel újra meg újra e kis színpadi mókában, hisz minden szavát, taktusát betéve tudja, jobban a színészeknél, míg aztán, többszöri faggatózásra, egy gyöngye pillana-

tában ki nem vallotta, miféle reménységet dajkál szívében. Egy csodálatos előadásról ábrándozik, melyre mégiscsak sor kerül majd egyszer, csupán ki kell várnia, ki kell fognia; részleteit apróra kidolgozta - itt közlöm tömör kivonatban, mind az elismerést, mind az esetleges megrovásokat a szerzőre hárítva.

Tehát: egy alkalommal, lehetőleg olyankor, mikor az egész osztály ott van a Petőfi Színházban, vagyis Szongoth, Molitor meg a többiek, az előadás sehogy sem akar elkezdődni. Már elmúlt fél négy, már háromnegyed is, a közönség türelmetlen, innen-onnan taps csattan fel; hiába, a függöny nem libben. Végre négy óra tájban kialszik a villany a nézőtéren, de ekkor sem a nyitány jól ismert ütemei hangzanak föl, hanem egy frakkos úr jelenik meg a függöny előtt: Kamarás Gyula, a darab rendezője.

- Mélyen tisztelt közönségünk, kedves szülők, kedves gyerekek, egy sajnálatos bejelentést kell tennem. Mai előadásunk a Zsebibabát alakító kis színészünk váratlan megbetegedése folytán elmarad...

Be sem tudja fejezni, olyan erővel tör ki a felháborodás, a nézőteret megtöltő közönség összevissza kiabál: - Le vele! Nem kell! Tessék megkezdeni az előadást! - A rendező alig bírja lecsöndesíteni a zajongókat.

- A jegyeket természetesen visszaváltjuk, és higgyék el, nekünk a legkínosabb a dolog. De hát mit tegyünk, Zsebibaba a darab egyik legfontosabb szereplője, nélküle lehetetlen megtartanunk az előadást...

Szavait elnyomja a füttykoncert, a megújulva kirobbanó méltatlankodás. Kamarás, látván e viharos egységet, fölemeli jobb kezét.

- Hacsak... hacsak nincs az itt jelenlevők közt egy olyan kisgyerek, persze csakis az általános iskola alsó tagozatából, aki Zsebibaba szerepét el merné, és ami még fontosabb, el is tudná játszani... Nos?

Erre aztán elnémul a közönség, az imént még oly hangos gyereksereg megszeppenve lapul: kinek volna mersze ilyen képtelen vállalkozásra?

- Na, kérem! - néz körül a széksorok közt Kamarás. - Nincs jelentkező? Most miért nem kiabáltak?

A nézők moccanás nélkül ülnek helyükön, mindenki kerüli a rendező fürkésző tekintetét.

- No, gyerekek, mi lesz?... Senki? Hát akkor sajnálom, még sincs előadás... Nos, utoljára: senki sem vállalja?

- Én vállalom - szólal meg ekkor egy vékonyka hang a bal hármasház páholyból. Minden fej arrafelé fordul.

- Ugyan! - lepődik meg a rendező is, és a szemét meresztgeti, de a sötétben nemigen látja, ki volt az. - Te ott, te el mernéd játszani Zsebibabát?

- El merném - ismétli az előbbi hangocska.

- És tudnád is?

- Miért ne?

Erre már Kamarás is kíváncsibb lesz, fölint a magasba: - Hahó, világosítók! Két lefrektort a bal páholyra!

A „lefrektorok” kigyúlnak, s kereszttüzükből egy sötétkék ruhás, elálló fülű kisfiú tűnik fel. A nézőtéren püss sem hallatszik a rendkívüli feszültségben.

- Hát te vagy az a bátor legény? - méregeti a rendező. - És nem félsz, hogy belesülsz?
- Nem félek - feleli a kisfiú.
- És honnan tudod Zsebibaba szerepét?
- Én már láttam a színdarabot.
- Ugyan, fiacskám, egyszeri hallásra nem lehet ilyen hosszú szerepet megtanulni.
- De én hatszor láttam.
- Hatszor? - ámul el Kamarás. - Na jó, jó, akkor is: a színészek hetekig próbálnak egy ilyen darabot.
- De én olvastam is - közli a kisfiú.
- A könyvet, elhiszem. De a színdarab mégis más.
- Én a színdarabot is olvastam.
- Hogyan olvastad?
- Apukám ideadta.
- Már megbocsáss, fiam, ez a darab nem jelent meg sehol: hogy került volna atyádhoz?
- Úgy, hogy a színdarabot ő írta.

A rendező álla leesik. - Hogyan? Te K. Marci vagy?

- Az vagyok - feleli a kisfiú szemét lesütve.
- Hát akkor szaladj, fiam, az öltözőbe sminkelni!... Ügyelő, függönyt föl! Az előadást megkezdjük!

A többi már nem nehéz elképzelni. Mikor a kékezüst jelmezes kis Zsebibaba először lép színre, oly tapsorkán fogadja, a játék percekre leáll, a „Mít tegyünk veled, te kis tigrismacska” kezdetű dalocskát pedig kilencszer kell megismételnie. S ez így megy végig, minden mozgulását ujjongás, üdvívalgás kíséri, s midőn a finálé után a szereplők meghajolnak, Micimackónál, Fülesnél és a többieknél egy-két tenyér ha összeverődik, Zsebibabánál azonban: az a bizonyos egykori sajtóbeszámolóknak szereplő „ütemes taps, szünni nem akaró lelkesedés, mely ovációba megy át, a hallgatóság feláll, a színpad felé tódul” stb. stb., a jegyszedők alig bírják kiüríteni a termet.

Az előadás után az öltözőben megszólal a hangosbemondó: - Zsebibaba alakítója fáradjon azonnal az igazgatói irodába! - Ott egy szakállas, ősz, rendjeles úr, a Petőfi Színház főigazgatója öt kiló tejcsokoládét nyújt át az ifjú művésznak sikeres beugrásáért, továbbá négyszáz forintot, hogy adja át szüleinek, a színház ezzel kíván hozzájárulni neveltetési költségeihez. A művészbejáráznál ünneplő tömeg, autogramkérők, kik egész az autóbuszig kísérik, fehér kendőkkel soká integetnek a kocsi után... S másnap reggel az iskolába siető gyerekek az épület előtt egy virágokkal, zászlócskákkal feldíszített diadalkaput pillantanak meg, felírása: *Éljen iskolánk hőse, Zsebibaba alakítója, K. Márton, III/A.*

Életre nevelés

- Marci, gyere ide, mondd meg, kisfiam, honnan van a tarhonya?
- Elvetik a földbe, kinő, learatják, csépelik.
- Nagyon jó. És a nokedli?
- Fán nő, nokedlifán. Arról szedik le.
- Hát a dinnyét?
- Halásszák. Bedobják a horgot, rajta a csali, a dinnye bekapja.
- Úgy van. És a mustárt?
- Bányásszák, a mustárbányában.
- A túrós gombócot, szilvás gombócot?
- Lövik. Repül a levegőben, puskával lelövik.

Marci ilyenkor kap egy forintot, hogy ily szépen okosan megfelelt mindenre. Évek óta folyik ez a játék, versenyt oktatgatjuk egymást e hasznos tudnivalókra. Így állapítottuk meg, hogy a hurka csúszómászó állat, három alfaja van, a tüdős, májas és a véres, és hurkapálcikával táplálkozik; többnyire épp akkor ejtik el, mikor a pálcikát le akarja nyelni, azért fityeg ki száján az a kis fadarab. Továbbá, hogy a libamájat pincékben termesztik, ott nő jó nagyra, kövérré a nyirkos, sötét falak tövében. A fruttit, zizit, tejkaramellát, szaloncukrot s más efféle nyalánkságokat az erdőn szedik, kislányok gyűjtik kötényükbe. Marci olykor fogasabb kérdésekkel is előáll.

- Honnét van a hal?
- A hal, kisfiam? Nagymama gyúrja lisztből, tojásból, élesztőből és halporból.
- A dobozos szardíniát is?
- Ugyan! Azt a disznóból vágják ki, a szalonnája alól.
- És hány doboz van egy disznóban?
- Attól függ. Általában negyven-ötven, de például Horváth bácsi, a szomszédos házmester tavaly leölt egy hízott kocát, abban százhusz doboz szardínia volt, és még huszonöt tubus szardellapaszta. Kapott is érte egy gyönyörű díszoklevelet a mezőgazdasági kiállításon.
- És honnan van a rokfort?
- A hegyekben ered, kis rokfortpatakokban csörgedez, lezúdul a sziklákon, folyókba gyűlik, s ezek beömlenek a Nagy Rokfort Tengerbe...
- És a tenger nem árad ki?
- Nem, mert a nap felszívja a párát a sajtfelhőkbe, s onnan hull le a rokfortcsapadék a patakokba, folyókba, és így tovább.

Így ismerkedünk a mindenség nagy folyamataival, s nyitogatjuk a tudás zárait, két fáradhatatlan természetkutató, Marci meg én.

A bicikliző tigris

Marci fiamat, ebbe már beletörődtünk, képtelenség ránevelni az udvariasság legelemibb szabályaira: ez, úgy látszik, alkat dolga, már nem is erőltetjük. De évek kitartó munkájával sikerült betanítanom egy mutatványra, ez az idomítás csodája, mint a bicikliző tigris. Ha vendégek vannak nálunk, egy forint felmutatására Marci kimegy a szobából, halk-szerényen kopog az ajtón, belép, kezét mellén összefűzve meghajol, s mint aki vizitbe érkezett, így szól:

- Tisztelettel kérek engedélyt arra, hogy bemutatkozzam.

- Tessék - intek oda kegyesen.

- Nevem K. Márton - és újra fejet hajt, odaadón mosolyogva, akár egy nyájas kereskedelmi utazó.

- Foglaljon helyet - mutatok a székre, és ezután megkezdődik a társalgás. De ezt csak markírozzuk, dadadadada, hadarjuk, s Marci csakhamar előhúzza képzelt zsebóráját:

- No, de úgy látom, időnk lejárt. Így hát én nem is alkalmatlankodom tovább: tisztelettel kérek engedélyt arra, hogy elbúcsúzzam.

- Tessék.

- Tehát ajánlom magam.

Újabb meghajlás, kihátrálás, civilizált ajtónyitás és csukás.

A következő percben a szőnyegre dönti a feketét, és beleül a tortaiba.

Rendnek muszáj lenni

Az uszoda meleg medencéjénél, gyengébbek kedvéért, a következő, velős magyarságú felírás olvasható:

A MEDENCÉBEN ÚSZKÁLNI,
FRÖCSKÖLNI, DOHÁNYOZNI,
ÉTELT ÉS TÖRÉKENY TÁRGYAKAT
BEVINNI NEM SZABAD.

Marcika figyelmét minden alkalommal megragadja ez a tábla, képzeletét egyre merészebb szokellésekre sarkantyúzza: lassanként s együttes munkával immár tökéletesen kidolgoztuk, miképp fogunk itt legközelebb fürdőzni, hogy minden kíváncsúnak megfeleljünk.

Tehát: jókora ételcsomagokkal érkezünk s szállunk a vízbe, csirkecombokkal, zöldpaprikával, keménytojással, zsemlékkel. Miután mindezt nagy zörögve-csörögve, pancsolva elfogyasztottuk, a csontokat, tojáshéjat, paprikacsutkát gondosan szétszórjuk, hogy a medence minden részébe jusson, hozzá bőven zsemlemorzsát, a csomagolópapírosokat gombóccá gyűrve. Utána kisfiam egy Bambit hajt le, én egy palack Kinizsi sört, az üres üvegeket nótázva, hejehujázva a kék csempéhez vagdossuk. Aztán rágyújtunk, Marci egy vaskos Dózsa szivarra, én az angol pipámra, miután takarosán kivertem belőle a maradék hamut, majd pőfélékve, úszkálva, nagy fröcskölve el.

Adagolás

Marci táskáját lóbálva, ragyogó ábrázattal érkezik haza az iskolából:

- Nem kaptam intőt.
- Miért olyan dicsőség ez? - firtatom.
- Mert az egész osztály kapott.
- És csak te nem?
- Mindenki rosszkodott, amikor a tanító bácsi belépett, csak én ültem a helyemen, hátra tett kézzel.
- Hogy rosszkodtak?
- Egy gumilabdát dobáltak.
- És te nem?
- Én a helyemen ültem, jó voltam.
- Egyszóval stréberkedtél... - állapítom meg. - Különb is, ne akkor légy jó, amikor a többiek labdáznak, ezek megint a te extra dolgaid... Azt se szeretem, hogy olyan mulya vagy, sose sportolsz: engem a te korodban bottal se lehetett kivenni a futballpályáról...

Marcika szája legörbed, arca pityergősre keseredik - majd hirtelen kilobban belőle a nevetés, íróasztalomra dobja ellenőrző könyvecskéjét:

- Becsaptalak! Én is rossz voltam, én is kaptam intőt!

Homlokom ráncolva futom át a megrovást, mely szerint fiam rendetlenül viselkedett a tanórán, s ezúttal megjegyzés nélkül firkantom alá a nevem. Jó fél óra is belételek, míg sokfelé szaggatott agyamban felvillan a gyanú:

- Te Marci, gyere csak! Mondd meg nekem őszintén, igazán az egész osztály kapott ilyet?
- Hát... sokan kaptak.
- Hallod, én betelefonozok az iskolába! Ugye, csak neked adtak intőt, egyedül?
- Na jó - egyezik bele Marci. - De stréber nem vagyok!

Apák és fiúk

Dél van, augusztus: Marci egyedül ül a napsütötte verandán, és Hevesi Sándor dramaturgiai dolgozatait olvassa, jegyzeteket készít. Valaki beszél a kerítésen:

- Hol van apukád?
- A parton fejel a gyerekekkel.

Fejelés

A cannes-i strand tömör verőfényében sok mindenfélét lehet csinálni: fürödni a keserűsóízű tengerben, s utána figyelni, miként csillannak fel az apró kristályok az ember száradó bőrén, kajakozni, vízbiciklizni, napozni a forró homokban, lehetőleg jó mélyre befészkelődve, a nőket nézni, sört és narancsszörpöt inni, s más ily foglalkozásokat űzni. Engem azonban

valamennyinél jobban izgat az a jókora gumilabda, melyet néhány izmos kamasz rugdos a parton cselezve-dekázva, s akár vénülő csataló a fegyverropogást, úgy fülelem, szökellő szívvel, döngését-pufogását. Mintha csak nézelődnék, megállok a közelükben, visszarúgom az elgurult labdákat, egy-egy technikásabb mozdulattal adva bizonyosságát, hogy nem vagyok egész méltatlan társaságukra, így aztán lassanként bejátszom magam közéjük - ősrégi s nemzetközi formája ez minden strandokon és grundokon a sportbéli közeledésnek, ők se vesznek zokon, befogadnak, egyenrangúként.

Később a többség megunja, elhagyja a terepet, ketten maradunk csupán egy ifjú algériaival: boglyasan fekete, barna bőrű, jókötésű fickó, egyébként a labda tulajdonosa. Egy játszma fejelést javaslok, már csak a gyarmati népek iránti rokonszenvből is; a fiúnak, úgy látszik, ismerős a játék, két-két cöveket szúrunk kapukként a homokba, s egy üveg limonádé lesz a tét. Kemény küzdelem indul, ellenfelem jól fejel, és ruganyosan vetődik, csupán a szabályok körül támad menet közben némi vita, ami elég bonyolult magyarázatokkal jár, gallicisztikai tanulmányaimban ugyanis még nem jutottam el odáig, hogy például mi a stukk franciául, pedig ez tudvalevőleg a játék egyik legfontosabb mozzanata, a partner labdájának egyből visszafejelése, hazard húzás, melyből számos előny és hátrány származhat. Az afrikai sporttárs maga is küszködik a szakkifejezésekkel, érezhetően nem ura még a francia nyelvnek, de aztán sikerül megállapodnunk, s a fordulás után elszánt hajrá kezdődik. A fickó a fiam lehetne, csupa izom és lendület, s amellet foggal-körömmel harcol a győzelemért, ám a régi Verpeléti úti fineszes és nem is egészen sportszerű trükkökkel - balra nézek és jobbra fejelek, feldobom a labdát, hagyom vetődni, s csak másodikra fejelek bele stb. - végül is sikerül magam alá gyűrnöm, és 6:5 arányban megvernem.

Utána begázolunk a tengerbe, hogy a tájékos vízben áztassuk le magunkról a homokot, verítéket.

- Vous êtes allemand, monsieur? - tudakolja, mintegy bemutatkozásként, a nemzetiségemet.

- Non - rázom a fejem a vízben.

- Américain?

- Non.

- Alors?

- Hongrois.

Ezen úgy elneveti magát, egy kék hullám belecsap a szájába: - A mindenségit, hát ezért kínlódtunk itt egymással másfél órája franciául?

- Hát maga is magyar? - mustrálgatom, nem hive a fülemnek.

- Mi a fene volnék?

- És mitől ilyen barna?

- Lesültem.

Influenza

Ötvenhat végén ment ki, előbb Bécsbe, onnan Milánóba, majd Kanadába, végül Ausztráliában ragadt meg. Egy sajtüzemben kapott munkát, később önállósította magát, bizományi árut kért a gyártól, sajtkereskedést nyitott. Eleinte sok teher volt az üzleten, de felesége is benn dolgozott, jól ráhajtottak. Alighogy kissé egyenesbe jött, s félretehetett valami pénzt, vett egy repülőjegyet Európába, a boltot addig az asszonyra bízta, magyar vízumot kért, megérkezett a Keletre, szobát vett ki a Royalban. Kezet-fogat mosott, aztán kísért a Körútra, bement a Pálma eszpresszóba: tizenkét éve hiányzott orrának ez a füsttel kevert zaccos kávészag, ínyének a seholsem ilyen, forró, kesernyés koffeinkorty. Míg a pult előtt várakozott, megszólította egy ismerőse:

- Rég láttam, mi van magával?
- Influenzám volt - felelte a melbourne-i sajtkereskedő.
- Hja, ez a tavaszi járvány - bólintott amaz. - De most már jobban van, ugye?

Pech

A Mükერინosz piramis a két óriási egyiptomi gúla, a Cheopsz és a Chefren mellett a harmadik a gizehi sivatagban, nem messze Kairótól. Men-Kau-re fáraó emeltette, i. e. 2600 körül. Eredetileg hatvanhat méter magas volt, ma hatvankettő. A világ bármely más pontján csodájára járnának, régészeti nevezetesség és idegenforgalmi szenzáció volna, hatalmas tömegével, monumentális méreteivel, lenyűgöző architektúrájával, évezredekéről mesélő köveivel. Távoli földrészekből zárandokolnának, túrákat szerveznének hozzá, könyveket írnának róla, örököszen fényképeznék, filmeznék. De szegény Mükერინoszt éppen ide építették, a nála sokszorta nagyobb, százharminchét méter magas Cheopsz és a százharminchat méteres Chefren szomszédságába. Ezek elnyomják, nem tud érvényesülni közelükben, jelentéktelenné törpül, alig látni tőlük, alig esik szó róla. Pech.

Mózes hatodik könyvéből

És elindula az egész gyülekezet a pusztaságban, és tábort ütének. De a népnek nem vala beretválkozni villamos árama. És mondták Mózesnek: adj nekünk villamos áramot, hogy beretválkozzunk. És zúgolódék a nép Mózes ellen. Mózes pedig az Úrhoz kiálta, mondván: mit cselekedjem ezzel a néppel? Kevés híja, hogy meg nem köveznek engemet. És az Úr monda Mózesnek: pálcádat, mellyel a folyót megsújtottad, és vizet fakasztottál vele, vedd kezédbe, és indulj el. Ímé, én odaállok teelődbe a sziklára, és te sújts a sziklára. És úgy cselekedék Mózes, és villamos áram jöve ki a sziklából, és beretválkozáék a nép.

Változtassátok meg a világot!

T., a költő, már négy hete tartózkodott az alkotóházban, már hazakészült, de még egyetlen sort sem alkotott. Az utolsó délelőtt kísértelt a faluba, s egy cégtáblán ezt látta: *Bakos Miklós lakatos*.

- Akkor már jobb volna: *Lakos Miklós bakatos* - gondolta T., és megnyugodott, hogy nem hiába volt itt.

Téma és variációk

Kacsapecsenye pecsenyekacsából
Kecsepacsanya pacsanyakecséből
Pacsakecsenye kecsenyepacsából
Pecsekacsanya kacsanyapecséből
Pecsenyekacsa kacsapecsenyéből
Pacsanyakecse kecsepacsanyából
Kacsanyapecse pecsekacsanyából
Kecsenyepacsa pacsakecsenyéből

Szilveszteri rímek

Hommage à Kosztolányi

Erőszakos vevő

Három doboz Gezarolt
A boltostól kizsarolt

Gyors munka

Megettem egy Amolettet
Megírtam egy dramolettet

A skandináv repülés hőskorából

Alattam épp a Kattegat
A gépem kissé kattogott

Négyszázaz vegyesúszás

Nehezen nyert Verrasztó
Nagy hajtás volt, tekkasztó

Vidéki szurkolók a súlyemelésen

- Kinyomja-e Baczakó?
- Ha nem sokat vacakó'!

Ószövetségi apokrif

Tűző napon vándorol jó Zebulon
Bőre nem ég le: óvja a Fabulon.

Mi újság a Közel-Keleten?

Vettem egy új televizort
Nézem rajta Tel Avivot.

Anyag és szellem

Este olvasgattam Pascalt
Közben ettem egy tál pacalt.

Anyai intelem

Nem kell annyit pofázni
Készen van a pofézni!*

Karácsonyi mese

R. volt a legkomiszabb, legerőszakosabb gépkocsivezető Pesten. Senki őt meg nem előzhette, és ha netán mégis, R. visszaelőzött, kiszorította, leszorította, még oda is ordított, hogy marha. A járdasziget mellett gyorsított, a zebrán szétfröccsentette a gyalogosokat, cikázva s ötlet-szerűen váltogatta a sávokat, nem adta meg az elsőbbséget, jobbról-balról betört a forgalomba, de senki ölét nem kerülhetett, még a mentőautó se, sötétben fényszórójával elvakította a szembejövőket. Számtalan esetben bírságotlák meg gyorshajtásért, veszélyeztetésért, hatósági közegek sértegetéséért.

Karácsony estéjén idős, beteges édesanyjától, aki Budán lakott, az Erzsébet-hídon át hajtott Fiatjával haza a családjához. A templomi gyertyák, felfüggesztett lámpafüzérek, a kirakatokban a földísztett, kivilágított fenyőfák ünnepi hangulatba ringatták. Gyöngédség fogta el, elhunyt hozzátartozóira gondolt, és feleségére, erre a szent asszonyra, apró, ártatlan gyermekeire: meghatottságában szerette volna átölelni a világot.

A Semmelweis utcából egy Trabant dugta ki orrát, és készült balra kanyarodni az Astoria felé. Előbb nekiindult, majd észrevéve az ő Fiatját, mégis megtorpant. Hülye állat, mormogta R., de aztán levette lábát a gázpedálról, és intett a Trabantnak, hogy tessék, csak ön után. Emelkedett lélekkel, karácsonyi áhítatban ért az övéihez: tett valamit az emberiségért.

* *pofézni* - velős táska, rántott zsemlye- vagy kenyérszeletek feltétnek. (Idegen Szavak és Kifejezések Szótára. 1974.)

Magasugrók

Z., a híres magasugró megnyerte a párizsi versenyt, ünnepelték, szép cikkeket írtak róla, fényképét közölték a lapok. Utána volt még egy napja, fölvitette magát az Eiffel-toronyra. Odafönt elgyönyörködött a panorámában, és útikönyvében elolvasta, hogy egészen tiszta időben hatvanhét kilométerre látni el innen. Lenn, a Szajna partján, közvetlenül a torony lába mellett sportpályák gyepe zöldellt, még a futókat, tornászokat is kivehette, liliputi emberkék rúgták a láthatatlan labdát. Ennek a nevét is megkereste: *Terrain d'Education Physique*. Idább, a salakon valami furcsa mozgást észlelt, apró alak szaladt egy darabig, majd helyben elrándult, elterült. Aztán a következő, ugyanúgy, szaladás, elrándulás, elterülés.

Csupán némi töprengés után jött rá, hogy ezek magasugrók. Ám innen, csaknem háromszáz méterről, hiába tudta az igyekezetüket, erőlködésüket, élethalál fogcsikorgatásukat, képtelenség lett volna megkülönböztetni, hogy melyikük mennyit visz át, száznyolcvan vagy kétszáz vagy kétszázhusz centimétert. Z. elszomorodott.

A javíthatatlan

- Halló, Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium?
 - Micsoda? Itt művelődés. Kit keres?
 - A Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot. Gróf Klebelsberg Kunó kegyelmes urat.
- Szünet. Majd méltatlankodva:
- Hát tudja, az elvtárs jól el van maradva.

Magyar irodalom

Szombat este: a zenés presszó előterében szederjes-piros ábrázatú, kaptatosnak látszó vendég tart fel.

- Álljon meg! Maga író, ugye?
 - Hát... - húzom ki a derekam kissé feszesebbre.
 - Láttam a tévében, persze hogy író, a nevét is tudom. Izé, ne segítsen... Kosztolányi Dezső?
 - Nem, kérem - sietek elosztatni a félreértést. - Én Móricz Zsigmond vagyok.
- Fejét csóválva lép tovább, csettint az ujjával:
- Egy megálló differencia!

Honnan?

Barátomat keresem a múzeumban, a portán bemondom a nevem.

- Honnan van az elvtárs?

Mindig újra zavarba ejt ez a kérdés. Csakugyan, honnan vagyok? A Ménesi útról? Leányfaluról? Esetleg: a Magyar Népköztársaságból? Ugyanez, mondjuk, negyven esztendeje: a Szent Koronából. Vagy: csak innen a Naprendszerből? Galaktikáról? Honnan vagyok, valóban? Az anyaméhből? És az anyaméh honnan van? Az egykori ázalagból, fehérjemolekulából? Létem fő kérdései tolulnak fel: honnan és hová?

Én, magamban, senki és semmi vagyok, talán nem is vagyok.

Honnan volt Kossuth Lajos? Monokról, a pozsonyi diétáról, Debrecenből, Turinból? Netán a mauzóleumból? És Árpád? Etelközből, Pusztaszerről? Cheopsz a piramisból? Ádám a Paradicsomból? A jó Isten?

- A nemibeteg-gondozóból - felelem. - Hozom az injekciót.

- Ja úgy - bólint a portás megnyugodva, és telefonon beszél: - Egy elvtárs a nemibetegből.

Egy korai fürdővendég

A legöregebb hajósok se hallottak ilyesmiről, hogy a Balaton március közepén újra befagyjon - ez idén immár harmadszor. A megindított járatokat ismét le kellett állítani, a hajókat szégyenszemre a siófoki kikötőbe vontatni; téli pihenőhelyére bújta vissza a szántód-tihanyi daliás új Komp II. és szerényebb, öreg kollégája, a Komp I. is. A mólók közt porhanyós-vastagon áll a kásás jég, a kőgátaikon magasan feltorlódva a táblák, s bár a tó közepén már újra haragoszöld vizet borzol a dühös szél, ver a zimankós havas eső, a parttól jó néhány száz méternyire még fehér páncél fedi a Balatont, szeszélyes vetemedésekkel, túrzásokkal, a jégmezőn sirályok, ázott, bús varjak. A nagystrand gyepét-homokját is jobbadán hó takarja, fagyos, cuppogós latyak, de kapuja tárva-nyitva, odabent az épületeket tatarozzák, egy kocsirol téglát raknak le. Megállok a nyitott rácsnál, befelé nézelődöm, kíváncsian a strandnak e furcsán korszerűtlen téli tájképére. Egy nő jön oda, vattazekében, övén ordas kulcskarika:

- Tetszik?

- Egy jegyet kérnék - mondom szerényen.

- Milyen jegyet?

- Belépőt.

- Milyen célból?

- Fürdési célból - és meglóbálom műanyag táskámat, mint aki úszónadrágot is hozott, nyújtom a két forintot.

Kis szünet.

- Itt nem lehet most fürödni - közli a nő.

- Hát ez nem strand?

- Strand. De nincs nyitva.

- Hiszen nyitva a kapu.

- De nem lehet fürödni.
- És mikor lehet?
- Hogyan mikor?
- Délután lehet?
- Nem lehet.
- Hát mikor lehet?
- Júniusban.
- Addig nem tudok várni - felelem kissé csalódottan, majd udvarias biccentéssel elbúcsúzom. - Megpróbálom a Motel strandon.

Hőskor

Az utcákon még alig lehetett járni a sok törmeléktől, bombatölcsektől, lódögtől, szétlőtt harckocsitól, és mindenki karszalagot viselt. Legtöbb volt az *Orvos* meg *Rendő* - azóta se láttam ennyit Budapesten -, de akadt bőven *Sajtó*, *Posta*, *Vízművek*, *Tolmács* és így tovább, csupa közhasznú foglalkozás, kinek mi jutott, vagy mire futotta a találékonyságából. A Bérkocsis utca egyik kapujában alacsony, borostás férfi állt, gyűrött, három számmal nagyobb, ócska esőkabátban, hátizsákkal, fején zsíros micisapka; az orrát piszkálta, karján nemzetiszínű szalag: *Miniszterelnökség*.

- Bocsánat - léptem oda, vedlett kucsmámat tisztelettudón megemelve -, a miniszterelnök úrhoz van szerencsém?
- Nem, kérem - felelte az esőkabátos kissé meglepve, de korántsem megbántva. - Nem én vagyok.
- Nem ön a miniszterelnök?
- Nem kérem, nem én vagyok az.
- Akkor elnézést a zavarásért.
- Kérem, szót sem érdemel.

Korai tél

- Halló, Kerepesi?
- Tessék. Porta.
- Meddig tart ma nyitva a temető?
- Ötig.
- Délután öt óráig?
- Reggel fél nyolctól ötig.
- Köszönöm... És milyen maguknál a hangulat?
- Micsoda?
- Azt kérdezem, milyen most a hangulat. Van valami mozgás?
- Semmiféle hangulat. Esik a hó. Nincs itt senki.

A labda

Negyedik születésnapomra egy igazi, hármas méretű football-labdát kaptam: gyönyörű sárga volt, tehénbőrből, tizenkét részből, piros varrással. Rögtön felvittük a Gellérthegyre kipróbálni. A Citadella körül katonák sétáltak, egy baka hatalmasat rúgott belé: a labda felszállt, magasan a kékbe, aztán a korláton kívül hullott vissza, legurult a sziklás, bozótos meredélyen, ahol egykor Szent Gellért a hordóban. Egész délután kerestük, úttalan utakra csapva, de persze nem találtuk.

Azóta mi minden történt, ám az a fájdalom feledhetetlen, egyre nő szívemben, mint a fa kérgébe vésett jel. Ha a Citadella körül járok, ma is szorongva fürkészem a zöld lejtőket: hová gurulhatott az a labda?

Desztillált víz

Az akkumulátorban veszélyesen alacsony a folyadékszint, ideje utánaölteni desztillált vízzel; így hát lestoppolok a fehértvári patika előtt. A márciusi verőfény vitorán csillog az üvegeken, tégléken: a sok latin felírásból horáci ihletet szívok, s harsány derűvel köszönök rá a pult mögött várakozó három fehér köpenyes nőszemélyre.

- Salvete puellae! Aquam destillatam peto!

Ám a fehér asszonyok komoran merednek rám, s a legkomorabb azt mondja:

- Mi tetszik?

- Quid est, pulcherrimae! Latine non loquimini? In apotheca?

- Kérem, tessék magyarul beszélni.

- Jó, jó, bocsánat - apad el bennem is a jókedv. - Csak vicceltem.

- Mi tetszik?

- Kérek három deci desztillált vizet.

Némán, zordonan mérik bele az üvegbe; egy mosolyt, még csak egy megértő pillantást se kapok. Hűvös ellenszenv vesz körül: e mogorva gyógyszerésznők nem örülnek a márciusnak, a langyos napsugárnak, annak se, hogy ilyen szép ember jött be a patikába. Bedugaszolják az üveget, s a főnö átnyújtja, két ujjal messze eltartva magától, nehogy véletlenül hozzám érjen.

- Mennyibe kerül?

- Kilencven fillér.

- Akkor elég lesz két deci.

A három fehér asszonyok döbbsenten néznek rám.

Forró nyár

Korán reggel a külső Üllői úton tűntek föl, lassan a belváros felé vonulva. Fegyelmezetten, zárt sorokban haladtak, táblákkal, sok-sok táblával, mindegyiken ugyanaz a felírás: OMNIA. A járókelők kissé csudálkozva nézték, némelyek tapsoltak, sőt, akadtak, főként fiatalok, akik csatlakoztak hozzájuk. Mire a körútig értek, már több százan lehettek, itt-ott ütemes kiáltások hallatszottak:

- Om-ni-a! Om-ni-a!

A villamosok, autók utat nyitottak nekik, s mivel rendzavarás nem történt, egyelőre a hatóságok se láthattak okot a beavatkozásra. Távol a Boráros téren másik sereg gyülekezett, Soroksárról, Csepelről jöhettek, AMIGO szövegű transzparenszekkel; ezek bekanyarodtak a Ráday utcán. A kivezényelt URH-kocsik akkor már további meneteket jeleztek, Budáról az Erzsébet hídon ARANY MOKKA jelszó alatt közeledtek, Újpest és Angyalföld felől pedig a Váci úton, Bajcsy-Zsilinszky Endre úton, zászlóikon az ismert turbános török képével, morajlón ismételtgették:

- Ali baba! Ali baba!

Amint várható volt, az omniások és amigósok a Kálvin téren találkoztak. Tettelegességre itt még nem került sor, csupán kiabálásra, fenyegetőzésre, kölcsönösen csúfolták, ócsárolták, mocskolták egymást. A forgalmat közben elterelték, így szabadon betódulhattak a Kecskeméti és Károlyi Mihály utcába. A Felszabadulás téren azonban épp nekiszaladtak a Duna felől előnyomuló aranymökkásoknak. Az összeütközést a rendőrség taktikusan úgy akadályozta meg, hogy az előbbi két tábor híveit beirányította az aluljáróba, melyből ugyancsak kizárták a gépkocsikat; a dugóba szorult, megrekedt autósok az egész környéket fölverő zajos dudálással tetézték a zűrzavart. A nyitott ablakokból számosan figyelték az eseményeket, ki-ki rokon- vagy ellenszenve szerint éljenezve, fujolva. Addigra az alibabások is a belvárosba jutottak, a magasból virágot, színes konfettit szórtak rájuk, mások almacsutkát, üres konzervdobozt dobáltak, hamutartót ürítettek a fejükre.

A Vörösmarty téren aztán minden összekavarodott, elszabadultak az indulatok. A szitkozódás helyenként verekedéssé fajult, gyorsan tömegessé szélesedett. Az omniások egyik hangadója, alacsony, barnás bőrű, lobogó fekete hajú fiatalember, felkapaszkodott a szobor talapzatára, karjával csendet intett, beszélni akart. Ám a pokoli lármában szavát se lehetett érteni, lehurrogták, söröspalackot hajítottak feléje. Ráadásul huligán suhancok furakodtak az eredetileg békés tüntetők közé, rögtönzött, papírból kivágott kerek BRASIL-jelvényekkel, ezek célja nyilvánvalóan csak a felfordulás fokozása. A Luxus Áruház előtti csatornajavítás köveit fölszedték, odább, az Air India irodájánál is felszaggatták a burkolatot. A cukrászda nagy tükörablakait bezúzták, a vendégek rémülten menekültek. Egy idős asszonynak, aki állítólag Kolumbia-kávéből készült feketét fogyasztott, ezt a kalapjára öntötték. Vörösmarty Mihály arcát jókora érett paradicsommal találták telibe, piros leve alácsurgott a mentéjére.

A rendőrség hangszórókon szólította föl oszlásra a tömeget, eredménytelenül. Végül is a környező utcákból, csatárláncot alkotva, hatoltak be a térre a polgári ruhás belügyiek a földalatti állomásról. Így is félóráig tartott, míg sikerült megtisztítaniok a terepet. De már híre járt, hogy további csoportok özönlenek befelé a Rákóczi úton, Dohány utcán, Népköztársaság útján, RIO és KARAVÁN fölíratú táblákkal. Várakozás, izgalom, remegett a városban.

Az embernél nincs csodálatosabb

- Maga budai, igaz? - szólít meg a körúton egy kövér prémgalléros. - Hogyhogy Pesten?

- Képzelse, átjöttem.

Zseni

Cleveland, Ohio, Hopkins Airport. Rossz idő, köd, havas eső az egész közép-nyugaton, késnek a gépek, ácsorgás hosszú órákon át a nagy repülőtér várótermében: kávé, hamburger, whisky, unalom, tétlenség, újságos bódék és könyvárudák fűzött bestsellerekkel, álmosan ténfergő utasok, szunyókáló öregek, nyafogó gyerekek, ödöngés, ácsorgás, automaták, cigaretta, csokoládé, rágógumi, fagylalt, televíziós kamerák a menetrenddel, amin hiába keresem járatom indulási időpontját, *delay, delay*, vagyis késik, egyre csak késik, katonák, matrózok, civilek, információs iroda, mely nem tud információt adni, *sorry, sorry*, egyenruhás légi-kisasszonyok, lödörgő rakodómunkások kezeslábasban, üres targoncákkal, önműködő gyorsfényképész, karattyoló, monoton mikrofonhangok, mindenütt a földkerekségen ugyanaz, reménytelenül ugyanaz e siváran uniformizálódott világunkon.

Hohó, ilyet azonban még nem láttam. Ez is valami automata lehet, legalább így külsőre, ám fenn csupán két fel-felvillanva vibráló betű: I.Q. Nemzetközi, egyezményes rövidítés, *Intelligence Quotient*, intelligenciahányados. Hát ez meg micsoda? Közelebb lépek, és elolvasom a tudnivalókat, használati utasítást. Tehát: dobjak be egy *quarter*-t, negyeddolláros érmét, válasszak témakört, nyomjam be a megfelelő gombot, és a képernyőn előtűnő kérdésekre adott feleleteim után csalhatatlanul, cáfolhatatlanul, kikezddhetetlen matematikai pontossággal megállapítatik értelmi fokozatom: felsőbbrendű elme vagy tökfő, Newton avagy Kalibán. Ezt ki kell próbálni, megér huszonöt centet.

A felkínált szakterületek közül - politika, sport, popzene, közgazdaság stb. - a KULTÚRA-TÖRTÉNELEM csoportot hívom meg, ebben érezvén magam legotthonosabban, legesélyesebbnek. Tüstént megjelenik az első kérdés: KI RASKOLNIKOFF? - vagyis Raszkolnyikov. S alatta öt válasz, ebből kell kiszűrni a helyeset, a számozás alapján:

1. OROSZ HADVEZÉR A NAPÓLEONI HÁBORÚBAN
2. SZOVJET BALETT-TÁNCOS
3. DOSZTOJEVSZKIJ REGÉNYHŐSE
4. A RÓLA ELNEVEZETT MARHASÜLT FELTALÁLÓJA
5. LENIN MUNKATÁRSA A FORRADALOMBAN

Hát ez nem túl nehéz, a Bűn és bűnhődést tízéves koromban olvastam először. Jöhet a következő. MIKOR ÖLTÉK MEG JULIUS CAESART?

1. 44 B. C. (Krisztus előtt)
2. A. D. 64 (Anno Domini)
3. 330
4. 1215
5. 1492

Ez se sokkal rázósabb, már az iskolában belénk verték azt a negyvennégyet, no és Caesar miként is élhette volna meg hatvannégyben Róma égését, ami föltehetően a keresztényüldöző Néró bűne; a többi dátum, habár mind ismerős, csupán vicc, beugratás, hogy nehezebb legyen kitalálni. Tovább. HOL LÁTHATÓ PICASSO GUERNICA FESTMÉNYE?

1. NEMZETI GALÉRIA, LONDON

3. LOUVRE, PÁRIZS

3. PRADO, MADRID

4. TRETYAKOV KÉPTÁR, MOSZKVA

5. MODERN MŰVÉSZETEK MÚZEUMA, NEW YORK

Nos, ezt épp a múlt héten csudáltam meg, persze a legalul megnevezett városban, az ötven-harmadik utcában. (Azóta visszavitték Spanyolországba.) Ugorgyunk. KI VOLT AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ELNÖKE A HADBA LÉPÉSKOR A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN?

1. WOODROW WILSON

2. HERBERT CLARK HOOVER

3. FRANKLIN DELANO ROOSEVELT

4. HARRY S. TRUMAN

5. DWIGHT DAVID EISENHOWER

Erre még emlékszem is, akkoriban minden lapban szerepelt a fényképe, a tolókkocsis Roosevelt. Hát ezekhez nem szükséges valami kivételes műveltség, magas fokú intelligencia. Lássuk az utolsót! KI ÍRT OPERÁT SHAKESPEARE OTHELLO CÍMŰ DRÁMÁJÁBÓL?

1. GIOACCHINO ROSSINI

2. GIUSEPPE VERDI

3. JOHANN STRAUSS

4. LEONARD BERNSTEIN

5. JOHN LENNON

Ez már nem is olyan egyértelmű, mert a közismert Verdi-mű mellett, emlékezetem szerint, Rossini is feldolgozta a témát. De vajon hallottak-e erről az amerikai automata készítői? Inkább maradok az előbbinél.

Eltalálhattam, mert a gép máris kiveti a végeredményt, ragyogó betűkkel megfellebbezhetetlen minősítésemet: YOU ARE A GENIUS. Ön zseni. Csak így, egyszerűen, röviden.

Na ugye. Eddig is sejtettem, csupán a barátaim, kritikusaim valahogy nem akarták elismerni. Ám ez a komputer, nemde, csalhatatlan, megtéveszthetetlen. Ha ő mondja, tetszik, nem tetszik, el kell neki hinni. És mindössze negyed dollárért. A bágyadt környezet, álmatag reptér hirtelen fölélnkül, kiszínesedik. Emberek, utasok, hordárok, karcsú-szép stewardessek: egy lángelme jár köztetek!

Chicagói szín

Madách ezt még nem írhatta meg: a londoni szín a négyzetben, köbön, századik hatványon. Ez a chicagói Board of Trade gabonatőzsdéje, terménytőzsdéje. Egy kétszáz méter magas épület, fenn a csúcson Ceres, a mezőgazdaság istennője, de ez nem érdekes, a szobor semmi különös, és ilyen aprócska felhőkarcoló Amerikában számos akad. A nagy színház odabent látható, minden délelőtt, a hatalmas főcsarnok emeleti, üveges folyosóiról, világszínház, s e prózai név mögött a legabszurdabb színház, amihez nemhogy Madách, de Ionesco vagy Beckett vagy Arrabal is földhöz ragadt és prózai és szegényes képzeletű.

Először csak nyüzsgés, zűrzavar az egész, lent a mélyben, száz és ezer lüszterkabátos és alpakkakabátos alak hemzseg és ordítózik és mutogat. Majd lassanként kivehetővé válik a játék színtere, a különféle *pit*-ek: szó szerint gödröt, vermet jelentene, itt azonban tőzsdei parkettet, az üzletek kötésére szolgáló mélyépített porondot. Tengeri, búza, szójabab, fagyasztott hús, élő marha, falemez és ezüst, ezek a fő árucikkek, s mindre más porondon alkuszna; köztük ide-oda szaladgálnak a sárga kabátos *runner*-ek, küldöncök; körben a falon számok villognak, úsznak el a fénytáblán... Hogy valójában mi ez a kavargás, azt egy csinos, elegáns, fekete bőrű leány magyarázza el a kíváncsiaknak, a látogatók emeleti folyosóján.

A művelet, legalábbis itt a tőzsdén, a telefonosoknál indul, a terem szélén ülnek kicsiny asztalkák mögött. Ők veszik fel a megbízásokat a városban vagy szerte Amerikában székelő cégektől, ügynökségektől eladásra és vételre. Amint a telefonos megkapja kintről a rendelést vagy ajánlatot, hogy miből mennyit mennyiért, felírja egy cédulára, és az arra váró sárga-kabátossal odaküldi a megfelelő porondra, a vele kapcsolatban álló *trader*-nek, alkuszna, üzletkötőnek: ő itt a kulcsfigura, főszereplő - különleges engedélyhez kötött foglalkozás ez, összesen ezernégyszázkettő van belőle a tőzsdén. Nos, miután az alkusz átvette az üzenetet, kihirdeti az ajánlatot. Jó hangosan, hogy a pokoli zivajban meghallják, mutatja is a kezével, ha netán mégse hallanák. Erre a többiek licitálni kezdenek, hogy ennyit és ennyit kínálnak, ugyancsak kiabálva és mutogatva, mind egymás szavába vágva, és a szomszédja orra előtt hadonászva, és valamennyi túl akarja ordítani és lejátszani a többit. Egyezményes jeleik vannak, mint a süketnémáknak, az előre fordított tenyér: *adok*, maga felé fordítva: *veszek*, és minden ujj ötezer bushelt jelent (1 bushel = 35,24 liter). Az alkunál is, öklöbe szorított kéz: *kerek egy cent*, egy ujj előrenyújtva: *nyolcad cent*, két ujj: *negyed cent*, három ujj: *háromnyolcad cent*, négy ujj: *fél cent*, öt ujj szétterpesztve: *ötnyolcad cent*, összefogva: *háromnegyed cent*, a hüvelykujj egyedül feltartva: *hétnyolcad cent*.

Ebből óriási hecc és zenebona és tohuvabohu támad. Soványak és kövérek, öregek és fiatalok ágálnak, üvöltöznek, a jó tíz méter széles porond innenső oldaláról a túlsóra, és amonnan ide, ám olykor a közel állók is egymás képébe óbégatva az árakat, és szinte egymás szemét bökve ki jelbeszédes ujjakkal. Fentről persze egyetlen szót sem érteni belőle, kusza moraj és zúgás és káosz, csak az üzletkötők izgalma észlelhető, kivörösödnek, verítékeznek, még taszigálóznak is az alku hevében. Ha az ügylet létrejött, eladó és vevő mindkettő leüti az öklét, ez jelenti a megállapodást, és szentesíti visszavonhatatlan - később azután írásban, szerződésben is rögzítik.

Közben bájos házikisasszonyunk meghív a szomszédos helyiségbe, a Szpekulánsok című ismeretterjesztő rövidfilm vetítésére. Iskolás szinten, kérdés-felelet s tanulságos történetkének nyomán derül ki, hogy a szabad piacnak milyen fontos, központi alakja, társadalmilag milyen hasznos és jelentős, pótolhatatlan embere a spekuláns, aki összeköti a termelőt és fogyasztót, mozgásban tartja az árucserét, a gazdasági életet, és így tovább, igazi pozitív hős, olyasféle superman és ellenállhatatlan csodalény, mint a mi filmjeinkben volt húsz éve a sztahanovista. És hogy ne csüggedjen, aki eddig nem próbálta, nem szabad feladni a reményt, mindenki elkezdte valahol, bárkiből lehet még spekuláns.

Na jó, gyerünk vissza a nagycirkuszbá. Megtudjuk, hogy a *Board of Trade* 1848-ban alakult, ez a szerv maga nem ad és vesz, nem szabja meg az árakat: feladata, hogy keretet, lehetőséget nyújtson az üzletek kötésére. A szabályok megtartására a tőzsde tengerészkék kabátos ellenőrei ügyelnek, ott ülnek mindegyik porondnál, bírói pulpitushoz hasonló emelvényükön, mint a játékfelügyelők a rulettasztalnál, istenek a tülekedő halandók felett. Ez a tőzsde ma a földgolyó egyik mezőgazdasági központja - sajnos elfelejtettem, hogy milyen értékű termény cserél itt gazdát évente vagy naponta, bizonyára elképesztő mennyiség. A Chicagóban kialakult árak az egész világpiacra kihatnak; ezeket írják föl előbb krétával táblákra, majd

fénybetűkkel jelennek meg a falon, s a telexek, televíziók szétviszik a hatalmas országban: minden cikk mindenkori kurzusát, az előző napi zárási, aznapi nyitási, továbbá legmagasabb és legalacsonyabb árfolyamát.

A fekete leány azt ajánlotta, maradjak ott a zárásig, egy óra tizenötig. S csakugyan, ahogy pontosan egykor megütik a gongot, hirtelen felbolydul és kavarodik a hatalmas méhkas. A küldöncök még sebesebben száguldoznak, szünet nélkül csöngenek a telefonok, kattognak és berregnek és zakatolnak a hírközlő gépek, az alkuszok lármája viharossá erősödik, mind egyszerre harsognak és ricsajoznak és handabandáznak, és kabátjuk hajtókájánál fogva rángatják, cibálják egymást. Újabb gong: még tíz perc, még öt. Elszabadulnak az indulatok, teljes hangzavar, az alku és vita és ordítózás itt-ott dulakodássá, szinte verekedéssé fajul, őrzőalakok tárják a magasba karjukat, szemüket ég felé meresztik, vallásos megszállottan. Kosztolányi sorai jönnek föl bennem:

*A nagyvárosban éltem, hol a börzék
dél tájt, mikor magasba hág a nap,
üvöltenek és mint megannyi torzkép
az ember-arcok görcsbe ránganak...*

És:

*...szeretnék el-kivándorolni innen,
hogyan még lehetne az életbe hinnem...*

S mégis, van benne valami megkapó, lenyűgöző is. Nem az, hogy a világ mezőgazdasága, ó nem, és hány bushel és tonna és vagon, és hány milliárd dollár, ez nem érdekel, ma ennyi, holnap ezerszer ennyi. Hanem a szenvedély. Ez a felajzottság, láz, az indulatok felsőfoka. Hogy már nem is tud mást, csak az árat, amit szája bömböl és rikácsol, és keze az égre ír, egész valója ebbe sűrűsödik és feszül, nem lát és hall, azt se, hogy löki és rúgja és üti a másikat, és őt is lökik, rúgják, ütik, élete azzá a háromnegyed vagy ötnyelcad centté lényegül át. És már nem is nyereségről és haszonról és pénzről van szó, ez a verseny mámore, részegesége, a küzdés önkívülete, győzelem vagy bukás, fönnmaradni vagy elmerülni, a végső erő kifejtés nagyszerűsége, igenis, szépsége:

*...”adnak”, egyre „vesznek”,
hódolnak az aranynak és a láznak,
magasba szállnak és a mélybe vesznek.
Kezük, mint azoké, kik vízbe buknak
és a tengerben egymást fojtogatják,
kéken sötétlik ere homlokuknak,
nem ismeri itt a fiú az atyját.*

Még két perc, egy perc. Az utolsó kötések, utolsó ítélet. Már nincs szabály és törvény, és a felügyelők hiába próbálnak rendet teremteni: zúgás, örvénylés, az óriási katlan tartalma áthatolhatatlan, áttekinthetetlen, fortyogó, zubogó, sívító masszává fő és olvad. 1929-ben, súgja oda vezetőnőnk, a nagy tőzsdekrach napján itt az ablakon ugráltak ki a tönkrement, fél óra alatt vagyonukat veszített üzérek.

Éles csöngetés, hosszan kitartva - zárás, vége. Nincs több ügylet, ami ezután történik, érvénytelen. Még egy ideig zsong a terem, aztán lassanként elhalkul és csillapodik, akár a hangvilla. A csapzott, megtépázott, izzadságban úszó, átlucskosodott ingű alkuszok elesendesednek, elbágyadnak, leeresztenek, józan polgárokká vedlenek vissza. Az ellenőrök le-másznak az emelvényről, a tikkadt küldöncök, telefonosok is csomagolnak, szedelőzködnek.

Fekete háziasszonyom keres valakit lent a tömegben, egy szőke, piros arcú, vászonkabátos fiatalember fölnt neki, karóráján mutatja, hogy tíz perc múlva, a lány bólint. A csarnok hamarosan kiürül, takarítók, szerelők jelennek meg, s veszik át a terepet. Nyitás holnap reggel kilenc óra harminckor. (Az ezüstrészlegen kilenc óra tízkor.)

A térkép dicsérete

Élek-halok a jó térképekért. Már csinos gyűjteményem van: nem a régiségek érdekelnek, inkább a jelen, azok az országok, amelyekben jártam vagy járni szeretnék. Bármerre fordulok meg, fölkeresem a szaküzleteket, és egyébként is ragadnak hozzám a térképek; az utazási irodák, benzinkutak, szállodai porták szabad választékának telhetetlen dézsmálója vagyok. S minden izgat, a vaskos, sokrétű földrészmappáktól a legapróbb részletekig, városok, negyedek, hegyek, szigetek, öblök, tavak, jelesebb folyószakaszok, mint a Rajna Köln és Mainz közt, a magyar Duna-kanyar, a Mississippi torkolatvidéke, a prospektusok kinagyított vázlatai a nevezetes helyek körül, a térképes névjegyek, melyek Japánban lakcímül szolgálnak, tengerek, áramok, mélységek, a tengerfenék, víz alatti hegyvonulatok, síkságok, szakadékok. Külföldi barátaimat, ismerőseimet váltig arra kérem, küldjenek térképet. Otthon esténként nagy utazásokat teszek a papiroson, gyalogosan szelem át Ausztrália járatlan őserdeit, atommeghajtású bűvárnaszádon hajókézem az Északi-sarkra, a Holdra szállok. Apropos, a Hold felszínéről is van remek mappám, a National Geographic Society, az amerikai földrajzi társaság kiadványa: évi nyolc dollárért tagjuk lévén, kapom a folyóiratukat, valamennyi pompás melléklettel, és kedvezményes áron a csoda-színes atlaszokat, vászonra dolgozott, kialakítható mesterműveket, amelyeken egyre akad új nézni- és fölfedezni való.

Nem tudom, mit szólna hozzá Lukács György: nekem a térkép a tökéletes realizmus. Minden rajta van, ami lényeges, és semmi, ami lényegtelen, esetleges. Feltétele a legteljesebb pontosság, szabatoság, félreérthetetlennek és félremagyarázhatatlannak kell lennie: a műfaj nem tűri meg a homályt, zavart, gőzös irracionizmust. A legelegánsabbban szűkszavú közlés, bőven hagy a képzeletnek, erősen számít a fantáziára. Arányos, gazdaságos, kis helyre sokat sűrít, s noha szenvtelen és megvesztegethetetlenül tárgyilagos, szárazsága csupán formai, az élet lüktet tündöklő színeiben, a táj, és benne az emberi mű. A legszilárdabb, kikezdehetetlen igazság, s mivel a változót, mulandót rögzíti, nem fog rajta az idő. Azt szeretném - elérhetetlen cél -, hogy amit írok, olyan legyen, mint a térkép.

Unisex

- Tudja, uram, akkor már fél éve volt viszonyom azzal a kis szőkével, és még mindig nem derült ki, vajon fiú-e vagy lány.

Kopjafák

A nagy, sima országút világosszürke betonján olykor páros, fekete keréknyomok láthatók. Hirtelen tűnnek fel: a vezető teljes erővel beleléphetett a fékbe, és a súrlódás magas hőjétől a burkolat megolvadt. A sötét vonal többnyire ide-oda kanyarog és imbolyog, s némelykor a padkáról visszatalál a főszárvba, ott elhalványul, jelezvén, hogy a kocsis szerencsésen manőverezett, folytathatta útját. Máskor azonban ferdén átvág a széles autópályán, le a betonról, és a szántóföldön néha még fölfedezhető a bemélyedés. Vagy pedig elvész a meredély szélén, a kőkorlát behorpadva, átszakítva, esetleg nekivág az utat szegélyező sziklafalnak. Irtózatos

tragédiákat sejtetnek ezek a fekete nyomok, s itt-ott eltakarítatlan, tört lemezdarabok, kiesett csavarok, rugók, elégett tömlőszeletek, szétszóródott üvegszilánkok őrzik a pusztulás emlékét. Mementók, amelyek a mulandóságra figyelmeztetnek, a technokrácia kopjafái.

Töprengés Floridában, hőségben, nyakig a meleg tengervízben

Isten talán szerelmes volt, vagy éppen csak nem figyelt oda, amikor a tengert főzte: elsózta.

Fifth Avenue at 59

Elszakadt a világ, hiába kergetem, nem érem utol. Legfőljebb ruhájának néhány foszlánya marad a kezemben.

New Yorkban, éjjel, egy sötét utcasarkon

Kést szegezett a nő mellének, úgy követelte, hogy simogassa őt meg gyöngéden.

Újra Pesten

Hathónapos amerikai körút, vég nélküli csatangolás, megszámlálhatatlan ide-oda röpködés után újra itthon, újra a 61-es villamoson. Az első fölszállásnál egész súlyával lábamra hág egy testes, cekkeres asszony. Majd arcomba pillantva, zavart sietséggel:

- Ó, bocsásson meg, igazán nem akartam. Most ismerem meg. Nem azért mondom, de annyira szeretem az írásait, a férjem is... A darabját is láttuk, meg olvastuk az újságban, ugye nem haragszik? Ilyen butaság, hogy éppen az ön lábára...

Hát igen, ez a jó idehaza. Ha már a lábunkra lépnek, legalább tudják, kiére léptek.

Kohn és Grün a jégmezőn

Már tizenkétezer éve ültek a jégmezőn, és akkor Kohn azt mondta:

- Ez van, uram.

- Ez, uram - felelte Grün, és azután nem szóltak többet.